

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Markéta Jarošová

Učitelství v mateřské škole

Prezenční studium

Rozvoj hudebnosti v mateřské škole

Bakalářská práce

Vedoucí práce PaedDr. Alena Váchová

České Budějovice 2010

Poděkování

Za cenné rady a účinnou pomoc v průběhu zpracování této práce děkuji PaedDr.

A. Váchové

P r o h l a š u j i, že jsem tuto předkládanou bakalářskou práci vypracovala zcela samostatně pouze s použitím uvedených pramenů.

Prohlašuji, že v souladu s § 4b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění souhlasím se zveřejňováním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích a jejich internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 31.3.2010.....

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá otázkou rozvoje hudebnosti v mateřské škole. Teoretická část práce je zaměřena na vysvětlení pojmů hudebnost, hudební schopnosti, hudební dovednosti. Dále se v práci zabývám rozdělením hudebních schopností z psychologického hlediska a jejich vývojem od narození do šesti let věku dítěte. V praktické části ověřuji program na rozvoj hudebních schopností, který jsem při své praxi v mateřské škole realizovala. Vliv programu na rozvíjení hudebnosti dětí jsem zjišťovala pomocí prověrky hudebnosti před a po jeho realizaci a porovnáním dosažených výsledků.

Klíčová slova

Hudebnost, hudební schopnosti, hudební dovednosti, Program na rozvoj hudebních schopností, předškolní vzdělávání

Annotation

This bachelor work is about question of development musical appreciation at nursery school. Theoretical part of this work, that accounts for conceptions : musicalness, aptitude for music and musical skills. The next part my work treat of partition musicalness cradle to six year of children. In practical part I analyse „Program for development musicalness“, which I created dutiny my experience at nursery school. Consequently follow tests musicalness and comparison results.

Key word

Musicalness, aptitude for music, musical skills, Program for development musicalness, pre-school education

Obsah

Úvod.....	7
I. Teoretická část	
1. Vymezení pojmu hudebnost.....	8
1.1 Hudebnost z hlediska dědičnosti.....	8
1.2 Vymezení pojmů schopnost, vloha.....	9
2. Hudební schopnosti a jejich charakteristika v předškolním věku.....	11
2.1 Problém definice a pojetí hudební schopnosti	11
2.2 Rozdělení hudebních schopností.....	12
2.2.1 Smysl pro výšku tónu a tonalitu.....	12
2.2.2 Schopnost hudební sluchové představivosti.....	13
2.2.3 Smysl pro rytmus.....	14
2.2.4 Hudební vnímání.....	14
2.2.5 Hudební paměť.....	15
2.3 Různorodost hudebních aktivit.....	15
3. Nástin hudebního vývoje dítěte	16
3.1 Období kojence (0-1 rok).....	16
3.2 Období batolete (1 – 3 roky).....	16
3.3 Období předškolního věku.....	17
4. Pojetí hudební výchovy v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání	19
4.1 Dítě a jeho tělo.....	20
4.2 Dítě a jeho psychika.....	20
4.3 Dítě a ten druhý.....	21
4.4 Dítě a společnost.....	21
4.5 Dítě a svět.....	22
II. Praktická část	
5. Výzkumné šetření.....	23
5.1 Charakteristika Mateřské školy Nerudova.....	23
5.2 Charakteristika hudební třídy Krtečci.....	23
5.3 Prověрка hudebních dovedností.....	24
5.3.1 Prověрка říjen.....	24
5.3.2 Prověрка únor	26

5.3.3 Vyhodnocení.....	28
6. Program na rozvoj hudebnosti v Mateřské škole.....	34
Závěr.....	55
Literatura.....	56
Přílohy.....	57

Úvod

Významnou roli ve vývoji dítěte hraje předškolní vzdělávání. V současné době zaznamenáváme opět jeho vzestup. Pobyt dítěte v předškolním zařízení, mateřské škole, je velmi důležitý. Rozvijí se zde po stránce rozumové, sociální a estetické. Dítě si vytváří spoustu dovedností.

Důležitým faktorem estetického působení na dítě je hudební výchova. Protože pocházím z hudebního prostředí a o hudbu se zajímám, zvolila jsem si jako téma své bakalářské práce rozvoj hudebnosti v mateřské škole. Na základě zkušeností ze své pedagogické praxe v několika předškolních zařízeních se domnívám, že hudební výchově není mnohde věnována náležitá pozornost.

Svou práci rozdělují na část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část mé práce má tyto části: Vymezení pojmu hudebnost, hudební schopnosti a jejich charakteristika v předškolním věku, nástin hudebního vývoje dětí v předškolním věku, zařazení hudební výchovy do školního vzdělávacího programu.

Praktická část popisuje výzkumné šetření a mateřskou školu a třídu, ve které bylo realizováno, prověrku hudebních dovedností a její vyhodnocení. Součástí je program na rozvoj hudebnosti v mateřské škole.

Při psaní teoretické části práce jsem se opírala o dostupnou pedagogickou knižní literaturu, o metodiky hudební výchovy v mateřské škole. Protože jsou některé knižní tituly staršího data, musela jsem odhlédnout od různých dobově podmíněných deformací a zkreslení.

I. Teoretická část

1. Vymezení pojmu hudebnost

Téměř u většiny dětí nalezneme předpoklady k získání určitého vztahu k hudbě a osvojení dovedností, které jim umožní hudební činnost. Vztah k hudbě spojený s určitou úrovní hudebních schopností se nazývá HUDEBNOST.

1.1 Hudebnost z hlediska dědičnosti

M. Franěk v Hudební psychologii (2009, s.143) pohlíží na hudebnost z hlediska dědičnosti. Výzkumy, které se zabývali dědičností hudebnosti byly prováděny již v 2. polovině 19. století v souvislosti s rozvojem eugeniky a zájmem o dědičnost inteligence. „*Eugenika = původní termín F. Galtona vyjadřující snahu o tělesné nebo duševní zlepšení příštích generací lidské společnosti, v současné době snaha klást důraz na pozitivní postupy s vědeckými zásahy do vnějšího prostředí a omezením vlivu geneticky nevhodných dispozic*“¹.

Bylo zaznamenáno, že v případě vynikajících hudebních schopností u obou rodičů, mělo také jejich dítě nadprůměrnou nebo alespoň průměrnou hudební schopnost. V případě, kdy rodiče byli výrazně nehudební, mělo dítě velmi málo rozvinutou hudební schopnost.

V prvních desetiletích 20. století nastal mezi psychology spor o to, zda jsou hudební schopnosti založeny spíše na vrozeném talentu, nebo zda se rozvíjejí na základě vlivu podnětů a prostředí, ve kterém dítě žije. „*V psychologii inteligence řešil tento spor např. Cattell (1957) svojí koncepcí fluenční a krystalizované inteligence. Fluenční inteligence je do jisté míry vrozená, určená nadáním jednotlivce v oblasti nervových předpokladů kognitivních procesů. Krystalizování inteligence je naopak závislá na úrovni vzdělání a na získaných zkušenostech*“².

Vliv genetických faktorů byl často muzikology přeceňován (např. studie o dědičnosti hudebnosti v Bendově rodině). Nesporná je důležitost dědičných faktorů při rozvoji hudebních schopností. Na rozvoji dědičných vloh se však významně podílí i prostředí. Představitelé současné behaviorální genetiky si myslí, že v dosaženém stupni

---

¹ HARTL, P. *Psychologický slovník*. 1993, str. 48.

² FRANĚK, M. *Hudební psychologie*. 2009, str. 144.

určité schopnosti je její genetický základ obsažen přibližně ze 40% (např. Plomin a Caspi, 1999).

V průběhu celého 19. století a dále až do 1. poloviny 20. století převládal takzvaný elitářský pohled na hudební schopnosti. *„Podle tohoto pojetí souvisí hudební schopnosti především s výjimečným nadáním. Připouští se, že pouze omezený počet jedinců disponuje výjimečným hudebním nadáním. Je nepochybné, že toto pojetí bylo ovlivněno pohledem romantické estetiky, zdůrazňující úlohu „géníů““³.*

Od poloviny 20. století se začíná prosazovat takzvaný demokratický pohled na hudebnost. Předpokládalo se, že hudební schopnost je vlastnost, vyskytující se běžně u většiny lidí, každý člověk je v podstatě muzikální. (viz např. Sloboda a Davidson, 1996). Hudbu mohou provozovat všichni lidé, existuje průměrná hudební schopnost, která je běžná a univerzální. Tento pohled dále poukazuje na to, že rozvoj hudebních schopností nezávisí pouze na vlastním hudebním nadání, nýbrž na souhře mnoha dalších faktorů – kognitivních, sociálních, na vlivu prostředí, motivaci, individuální zkušenosti, vzdělání, aspiracích a přístupu k hudbě, které jsou doplněny procesem vlastní hudební výuky a výchovy (např. Sloboda a Howe, 1991, Sosniah, 1965). To však přirozeně neznamená, že mezi lidmi neexistují geneticky dané rozdíly ve vlohách.

1.2 Vymezení pojmů schopnost, vloha

U každého dítěte, které přijde na svět, nalezneme určité dispozice a vlohy – dědičné a vrozené zvláštnosti anatomicko-fyziologické povahy. Jde například o jistou orgánovou vybavenost – rezonanční dutiny, kapacitu dechových orgánů, kvalitu hlasového ústrojí, které umožňuje tvorbu a ovlivňuje barvu hlasu, kvalitu sluchového orgánu a podobně. Tyto individuální zvláštnosti se díky vlivům působících podnětů a vlastní činnosti přetvářejí ve SCHOPNOSTI. Těmi musí jedinec disponovat, chce-li úspěšně provádět hudební činnosti.

„Schopnost je relativně stálá psychická vlastnost, která umožňuje úspěšně vykonávat činnost v dané oblasti. Schopnosti jsou obvykle chápány jako naučené, získané dispozice“⁴. „Vlohy jsou vrozené dispozice pro určitou činnost, odpovídají tomu, co nazýváme nadáním. Vlohy mají anatomický a neurofyziický základ daný zčásti dědičností. Jsou to vlastnosti nervové soustavy – vrozené formování neuroanatomických

³ FRANĚK, M. *Hudební psychologie*. 2009, str. 144.

⁴ FRANĚK, M. *Hudební psychologie*. 2009, str. 142.

struktur a fyziolog. procesů, které určuje rychlost vedení nervových vzruchů a zvláštnosti synaptických spojů“⁵. Některé části nervové soustavy pracují dokonaleji než jiné, nervová spojení v nich vznikají snáze a rychleji, snášejí větší zatížení a projevují se vysokou citlivostí vůči určitým podnětům. Vlohy nemůžeme zjišťovat přímo, jen zprostředkovaně na základě chování a kvality činností a výkonů jednotlivce.

Vloha podle M. Fraňka v *Hudební psychologii* (2009, str.142) znamená určitý potenciál pro hudební činnost, která je úspěšná. Na základě tohoto potenciálu dochází k hudební schopnosti. *„Hudební schopnost je vyšší, psychická vlastnost vybudována prostřednictvím hudební výchovy, hudebních zkušeností i celkovým vlivem prostředí, v kterém se jedinec pohybuje. Na její rozvoj mají také vliv osobní rysy a další vlastnosti – vrozené intelektové faktory, vlastnosti smyslových orgánů, motorika a neintelektové faktory jako je motivace*“⁶.

Vrozené vlohy a získané schopnosti je velmi složité od sebe odlišit. Každé dítě přijde na svět se svým vlastním potenciálem, který dítěti umožní vykonat určitou činnost nebo dovednost na individuálně nejvyšším možném stupni – tento stupeň nelze nikdy překonat.

Hudební vlohy se mohou zmenšovat a ztrácet tak svůj potenciál, pokud děti budou bez hudební výchovy a bez vhodných podnětů okolního prostředí. V prvních letech života, kdy se vyvíjejí a dotvářejí funkce mozku, je hudební výchova spolu s hudebními podněty z okolí nejvýznamnějšími nástroji ke vzniku specifických nervových spojení v mozkové kůře a rozvíjení určitých vnitřních představ (reprezentací), potřebných pro vnímání a vytváření hudby.

---

⁵ FRANĚK, M. *Hudební psychologie*. 2009, str. 142.

⁶ FRANĚK, M. *Hudební psychologie*. 2009, str. 142.

2. Hudební schopnosti a jejich charakteristika v předškolním věku

Hudební schopnosti chápeme jako individuální vlastnosti, které vymezují předpoklad určitých činností. Těmito činnostmi jsou současně utvářeny a rozvíjeny.

2.1 Problém definice a pojetí hudební schopnosti

Podle M. Franka v Hudební psychologii (2009, s.148) je základním problémem, jak správně formulovat pojem hudební schopnost – zda-li je tato schopnost dána jediným faktorem, nebo se skládá z více složek, zda jsou spolu tyto složky nějak spojené nebo na sebe nikterak nezávisí.

V průběhu 20. století byly vedeny rozsáhlé diskuze o pojetí hudební schopnosti. Hudební psychologové zastávali 2 odlišné názory.

1. Hudební schopnost můžeme vnímat jako široký a všeobecný faktor, který je obsažen ve všech různých druzích hudebních aktivit
2. Je řada různých faktorů, které jsou specializované pro jednotlivé druhy hudebních aktivit

Seashore (1938), psycholog, který se jako jeden z prvních systematicky zajímal o význam hudebních schopností, vysvětloval hudebnost jako souhrn následujících dovedností („kapacit“)

- základní sensorická kapacita, týkající se rozlišování tónové výšky, intenzity, délky a barvy
- základní motorická kapacita, vztahující se ke zpěvu a nástrojové hře
- hudební představivost
- hudební paměť
- hudební inteligence (související s obecnou inteligencí)
- skupina faktorů, mezi které se zařazuje hudební cítění, temperament, celková fyzická dispozice, zájem o hudbu i umění všeobecně

Z dalších teorií, která je zajímavá je Gordonovo (1979) pojetí hudebních schopností, vycházející pouze z percepčních dovedností. Základem hudebních schopností je podle Gordonova sluchovost, obsahující pět vývojových stádií

Vnímání zvuku

Chápání tónu a kontrastu tonality, rytmu a metra

Hledání hudebního významu o tom, co posluchač slyší

Jedinec si začne uvědomovat, že to, co slyší, už slyšel někdy předtím

Schopnost předvídat, jak bude pokračovat to, co posluchač slyší

Révész (1953) přináší pojem „hudebnost“ (muzikálnost). Hudebnosti rozumí jako potřebě a schopnosti porozumět autonomním účelům hudby a naplno je prožívat. Hlavním znakem hudebnosti je hloubka, díky níž člověk dokáže proniknout do umělecké struktury díla.

Podle Révésze patří hudebnost do hlavního faktoru hudebních schopností, který zasahuje do všech typů hudebních činností. Z toho vyplývá, že hudebnost zahrnuje: 1. Schopnost porozumět hudbě, neboť hudba představuje určitý druh komunikace

2. Hudebnost nelze brát jen jako otázku schopnosti, ale také motivace, potřeby hudby vycházející z jejího autonomního účinku.

2.2 Rozdělení hudebních schopností

Ve své práci budu vycházet z rozdělení hudebních schopností podle J. Zezuly, O. Janovské a kol. v Hudební výchově v mateřské škole (1987, str.17-34)

K provádění elementárních hudebních činností v mateřské škole, zejména ke zpěvu jednoduchých písní, je třeba rozvíjet především schopnosti související s hudebním sluchem. Jsou to: 2.2.1 – smysl pro výšku tónu a pro tonalitu

2.2.2 – schopnost hudební sluchové představivosti

2.2.3 – smysl pro rytmus

2.2.1 Smysl pro výšku tónu a pro tonalitu

„Jde o schopnost citově postihovat tonálně výškové vztahy v melodii ve vztahu k určitému tonálnímu centru - tónice. Výška tónu je objektivně dána počtem kmitů. Lidské ucho je schopno vnímat v rozmezí 16 – 16000 Hz (hertz = 1 kmit za sekundu).

*Horní a dolní hranice vnímání se u jednotlivých osob poněkud liší. Také s přibývajícím věkem se horní hranice značně snižuje.*⁷

Porovnáme-li dva tóny, které jsou výškově odlišné, jsou různé nejen vzhledem k jejich výšce, ale i svou barvou. Vysoké tóny bývají zpravidla „ostřejší, lehčí, světlejší, méně objemné“, naopak nízké tóny bývají „těžké, masivní, temné, s větším objemem“. Při prvních počtcích dítěte je většinou popisujeme tak, že – vysoký tón jako „tenký“, hluboký jako „tlustý“. „V Antickém Řecku, které bylo proslulé vyspělou hudební teorií, se podobně označovaly vysoké tóny nikoliv termínem „vysoké“ nýbrž „ostré“ a tóny hluboké jako „těžké.“⁸

Veškerý hudební materiál pro děti předškolního věku (písňe, instrumentální skladby) má tonální základ. Veškeré činnosti, které souvisejí s rozvíjením smyslu pro výšku tónu sledují současně i tonální vztahy. S utvářením a rozvíjením tonálního citění úzce souvisí rozvoj smyslu pro výšku. V praxi z toho tedy vyplývá, že pracujeme s určitými hudebními celky – s melodiemi, konkrétními drobnými popěvkami a písňemi, jelikož jsou tonálně přesné, mají určitou tóninu.

2.2.2 Schopnost hudební sluchové představivosti

Pomocí hudebního sluchu vnímáme a psychicky zpracováváme hudební podněty. Současně si vytváříme představy tónových a rytmických vztahů. Hudební představivost nechápeme jen jako vznik představ, ale jako i schopnost jejich záměrného užívání v reprodukčních a tvořivých hudebních projevech.

Sluchová představivost je někdy nazývána „vnitřní sluch“. Pro rozvoj sluchové představivosti je velmi dobré spojení sluchových představ s představami zrakovými (při hře na hudební nástroj vidí dítě nejprve učitelku, pak se pokouší hrát samo).

V pěveckých činnostech je představa tónové výšky i rytmických vztahů obtížnější, protože děti ještě nepracují s notovým záznamem. Vznik představ usnadňujeme naznačováním výškového pohybu melodie rukou, různými formami grafických záznamů, spojováním vizuálních, akustických a motorických podnětů, hrou na rytmický melodický nástroj dětského instrumentáře.

Při vytváření hudebních sluchových představ je důležité využívání aktivního přístupu – děti se snaží zazpívat slyšenou melodii. Předškolní děti se učí cestou

---

⁷ ZEŽULA, J., JANOVSÁ, O. A KOLEKTIV. *Hudební výchova v mateřské škole*. 1987, str. 17

⁸ ZEŽULA, J., JANOVSÁ, O. A KOLEKTIV. *Hudební výchova v mateřské škole*. 1987, str. 17

nespočetných pokusů. Děti často a rády opakují zajímavé krátké melodické motivy, popěvky a písně. Vytvářejí se tak dovednosti v ovládnání hlasového aparátu a také sluchové představy. V hudebně-výchovném procesu se zařazují nejprve hudební hry imitační povahy – děti získávají jasné tónové představy prostřednictvím nápodoby hlasu učitelky, později se zařazují i formy improvizace, založené na větší samostatnosti dětí. Vytváření hudebních sluchových představ jen při poslechu je pro děti obtížnější.

2.2.3 Smysl pro rytmus

Využívání hudby je v mateřské škole spojeno s pohybovou aktivitou dětí. Je to tím, že má hudba v sobě určité pohybové podněty, dané rytmicko-metrickým a časovým průběhem.

Smysl pro rytmus je schopnost aktivně vnímat a reprodukovat časově pohybový průběh hudby – rytmicko – metrické a tempové vztahy. Dítě si osvojuje rytmicko – metrické vztahy ve všech hudebních činnostech, nejúčinněji v hudebně pohybových hrách, při cvičení s hudbou, při zpěvu s „hrou na tělo“ nebo s doprovodem dětských nástrojů.

Hudba vždy probíhá v určitém čase – tempu. U nejmladších dětí se pracuje s tempy pomalými. *„Výzkumy v této oblasti však ukázaly, že právě pomalá tempa jsou z hlediska reprodukce rytmu nejobtížnější. Nejsnáze se vnímá a reprodukuje rytmus v rychlostech 80 – 140 úderů metronomu za minutu. Dětský projev je v tomto svižném tempu aktivnější, přesnější a více rozvíjí smysl pro rytmus.“*⁹

Smysl pro rytmus, aspoň v určité míře, má téměř každý člověk. Výchova rytmického citění je však obtížnější, než je tomu u jiných hudebních schopností.

Do rozdělení hudebních schopností, bychom měli zařadit také hudební vnímání a hudební paměť, které jsou velmi důležité při rozvoji hudebnosti. U dětí předškolního věku s těmito činnostmi pracujeme často, proto se o nich zmíním.

2.2.4 Hudební vnímání

Hudební vnímání nebo-li senzomotorické schopnosti. Patří sem výška tónu, tempo, dynamika, pohyb melodie. Tyto činnosti často spojujeme s pohybem. Děti se

---

⁹ ZEZULA, J., JANOVSKÁ, O. A KOLEKTIV. *Hudební výchova v mateřské škole*. 1987, str. 29

spontánně seznamují s různými znalostmi nenásilnou formou. Tyto činnosti jsem použila v prověrkách na rozvoj hudebních dovedností viz. praktická část.

2.2.5 Hudební paměť

Hudební paměť je klíčovým prvkem hudebních schopností, díky hudební paměti se děti seznamují s písněmi a jsou schopné je dále interpretovat. Již v ranném věku si děti dokáží zapamatovat strukturně složitou hudbu a uchovávají si ji ve své paměti. Děti v ranném věku mají velké paměťové schopnosti. Tuto důležitou činnost jsem také použila v prověrkách a snažila jsem se jí i uplatnit v programu na rozvoj hudebních dovedností.

2.3 Různorodost hudebních aktivit

„Kritikové pojetí hudebnosti určení jediným faktorem často poukazují na skutečnost, že existuje velká různorodost hudebních aktivit. Na základě toho usuzují, že tyto jednotlivé aktivity vyžadují existenci zcela specifických, na sobě ne vždy závislých hudebních schopností“¹⁰. Je pravda, že existují univerzální hudebníci, kteří zvládnou velké množství hudebních činností (hra na více nástrojů, zpěv, dirigování, komponování, improvizace), daleko častěji existují úžeji orientovaní jedinci, kteří dosahují úspěchu především v jedné hudební činnosti.

Révész (1953) a Michel (1967) rozlišují hudební schopnosti 1) kreativní (produktivní) a 2) reprodukcčně- interpretačními.

Někdy se též uvažuje o 1) expresivních a 2) receptivních hudebních schopnostech. Toto dělení vyjadřuje mimo jiné skutečnost, že někteří lidé, kteří nehrají na žádný hudební nástroj, velmi rádi poslouchají hudbu a mají o ní i velmi široké znalosti.

Hudební aktivity, kterým se příslušníci společnosti reálně věnují, mají souvislost s podobou hudební výchovy, s rolí hudby v dané společnosti a rovněž i s možností hudební vlohu plně rozvinout a uplatnit.

---

¹⁰ FRANĚK, M. *Hudební psychologie*. 2009, str.150.

3. Nástin hudebního vývoje dítěte (ontogeneze hudebnosti)

Vzhledem k tématu práce se zaměřím na období od narození do šesti let, kdy dítě prochází bouřlivým vývojem. Každý úsek z jeho života nabízí zcela odlišné podmínky a možnosti pro hudební rozvoj. Studium hudebního vývoje dítěte se opírá o tyto tři základní oblasti: sluch, motoriku a hlasové projevy.

3.1 Období kojence (0-1 rok)

Již záhy po narození se u dítěte projevuje sluchové vnímání. V prvních týdnech života pozorujeme u dítěte určité zbystření při zvukových podnětech, které mají určitou souvislost například s krmením. Později dítě zbystří při každém zachyceném zvuku, dává pozor a poslouchá. Vysoké a silné zvuky vyvolávají u dítěte nelibost – rozpláče se. Hudba v tomto období působí na dítě jako uklidňující faktor, nezáleží na tempu. Velmi významné pro vznik citové vazby v prvních měsících života dítěte je zpěv matky. Zároveň se tak setkáváme s prvními známkami emocionálního působení hudby na dítě.

První pohybové projevy dítěte nemůžeme spojovat hned se záměrnými nebo dokonce rytmickými reakcemi na hudbu. Ze začátku bývají zcela nediferencované, teprve kolem 6. měsíce se z nich stávají opakované, do jisté míry uspořádané pohyby, které souvisejí s citovou reakcí na rytmické podněty (hra „paci, paci, pacičky“).

Po narození je hlasový projev jednoznačně reflexní – pokud má dítě hlad, nebo jinou potřebu, pláče. Tónová výška těchto prvních zvukových projevů se pohybuje v oblasti tónu a1. S postupem času začíná dítě broukat, po šestém měsíci dochází k nerytmickému „pozpěvování“, které mnohdy přesáhne rozsah přes jednu oktávu. Koncem prvního roku se dítě snaží napodobovat slyšené zvuky, některým slovům rozumí, umí je spojovat i s určitými činnostmi (například napodobuje hlasově i pohybově tikání hodin).

3.2 Období batolete (1 – 3 roky)

V tomto období u dítěte dochází k užšímu funkčnímu vztahu mezi analyzátory jak sluchovými a zrakovými, tak i sluchovými a pohybovými. Můžeme se setkat s přesnějším sepětím zvuků a koordinovaných pohybů dítěte. Převažuje rytmus nad intonačními dovednostmi. Dítě reaguje pohybem na hudbu, kterou slyší. Říkadla a

rytmická rozpočítadla se snaží převádět do prozpěvování s tleskáním, s pohupy, s tlučením do předmětů. Souzvuk s rytmem písně nebo říkadla bývá jen krátkodobý, často se ztrácí. Pěvecká aktivita bývá patrná u všech normálních dětí. Nejsnazší je pro ně intonace sestupných melodických úryvků v rozsahu tercie až kvinty (a1 – d1). Jedná se však stále jen o málo určité rytmicko – melodické prozpěvování. Teprve kolem třetího roku se dítě přibližuje přesnějšímu zachycení tónové výšky. V tomto věku děti dělají nejméně chyb v textu a rytmu, nejvíce chyb dělají v melodii.

3.3 Období předškolního věku

V období mezi třetím a čtvrtým rokem dítě vnímá globálně - hudbu s textem, pohybem, mimikou. Je už schopné rozeznávat některé složky zvukových podnětů – sílu, výšku, délku a barvu.

Pohybové reakce bývají stále více usměřňovány vědomím, jsou bohatší - je zapojeno celé tělo a rytmicky bývají přesnější. Hlasový rozsah se zpravidla pohybuje v oblasti a1,g1 – e1,d1. Vlivem rozvoje řeči se zdokonaluje i rytmicko – metrické spojení slova s melodií.

Postupně dochází k formulování tonální citění – když se dítě snaží napodobovat jednoduchou melodii a začne zpívat od libovolného tónu, je již schopné do jisté míry dodržovat vztahy vzhledem k tomuto tónu.

Tento vývoj pokračuje u čtyř až šestiletých dětí v závislosti na rozvoji poznávacích procesů. Zdokonaluje se paměť, rozvíjí se sluchová představivost a i první náznaky elementárního hudebního myšlení (dítě dokáže hudební materiál nejen prožívat, ale i srovnávat, rozlišovat a analyzovat). Dítě dokáže poznat píseň podle zahraného úryvku, dokáže dozpívat melodickou frázi, umí vyvodit některé závěry k charakteru poslouchané hudby – tančí, kolébá panenku.

V tomto období vzrůstá zájem o aktivní hudební činnosti. Dítě si dokáže osvojit náročnější pohyby, které vyžadují koordinaci drobnějších svalových skupin. Pohybové reakce na hudbu jsou už rytmicky poměrně přesné. Tzv. „Hru na tělo“ (tleskání, pleskání, podupy), pohybově i taneční hry provádí dítě pohotově a ve svižném tempu. Při hře na dětské hudební nástroje se zpřesňuje i rytmicko – metrické citění. Při hrách se vytvářejí příznivé podmínky pro kolektivní i sólový zpěv. Zdokonaluje se tonální citění a intonace, před vstupem do základní školy dokáže dítě zazpívat čistě přiměřenou píseň.

Hlasový rozsah se mění podle vnitřních anatomicko – fyziologických podmínek, utváří se vyšší, střední či nižší poloha hlasu, kterou bychom měli respektovat při práci v hudební výchově. Většina dětí dokáže vcelku čistě zazpívat v rozsahu sexty, zdatnější děti zvládnou píseň v rozsahu (c1 – c2).

Hudební rozvoj jednotlivých dětí může být značně odlišný a nerovnoměrný z různých příčin. Někdy jde o nedostatek vloh, které podmiňují rozvoj některé hudební schopnosti, jindy je příčinou celá osobnost dítěte a proces jeho výchovy. Největší podíl na odlišnosti vývoje dítěte má zpravidla nedostatek hudebních podnětů, který je příčinou slabosti sluchových představ. Podaří-li se v pedagogické práci zintenzivnit hudební činnost a získat v tomto směru podporu rodičů, vytvoříme již v mateřské škole v tomto směru dobré základy pro rozvoj schopností, zájmů a postojů týkajících se hudby.

4. Pojetí hudební výchovy v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání

Hudební výchova je jednou z důležitých oblastí pro vývoj dítěte v předškolním věku. V rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV) je hudební výchova jednou ze součástí celkového působení na dítě v předškolním vzdělávání. Hudební výchova není chápána jako samostatná složka výchovy, je součástí mnoha priorit, které rozvíjejí dítě v předškolním věku a v konečné fázi je připravují nejen na vstup do základní školy, ale také rozvíjejí v dítěti osobnost, snaží se dítě zapojit do kolektivu a naučit ho správnému chování.

„Základem je vytváření základních hudebních dovedností, jejichž prostřednictvím se rozvíjí komplex hudebních schopností, dále vznik estetického zážitku, který pak vede k zaujímání citového postoje k hudební percepci, reprodukci, produkci a následně k hodnotícím stanoviskům.“¹¹

Velmi důležité místo v RVP PV má výchova ke kooperaci, tj. schopnost spolupracovat, respektovat se navzájem, nechat se inspirovat.

Základní oblasti, ve kterých je hudební výchova obsažena a jednotlivé požadavky (podle J. Holce, 2004, str. 4)

Dítě a jeho tělo	Dítě a jeho psychika	Dítě a ten druhý	Dítě a společnost	Dítě a svět
<i>Pohyb</i>	<i>Komunikativní dovednosti</i>	<i>Kooperace</i>	<i>Kulturně estetické dovednosti</i>	<i>Hudba jako součást univerza</i>
- koordinace pohybu - dýchání - hudebně pohybové hry	- sluchové a rytmické hry - vokální činnosti -rozvoj paměti, pozornosti, představitivosti, fantazie	- hudební a hudebně pohybové hry - kooperativní činnosti ve skupině	- receptivní a produktivní dovednosti - zábavy a slavnosti - tvořivost - tříbení vkusu -poslech hudby - základní dovednosti vokální i instrumentální	- hudba implicitně obsažena v lidském životě

¹¹ HOLEC, J. *Komentář k Rámcovému programu pro předškolní vzdělávání – hudební výchova*, str. 3

Zaměření na hudební schopnosti (smysl pro tonalitu, sluchová představivost, rytmus, paměť) v jednotlivých oblastech obsahu vzdělávání RVP PV

4.1 Dítě a jeho tělo

Rozvíjení hudebních schopností souvisí zejména s těmito dílčími cíli:

- rozvoj a užívání všech smyslů

- rozvoj fyzické i psychické zdatnosti – děti se pomocí pohybu s hudbou zdokonalují po stránce fyzické a pomocí sluchového vnímání se dítě dokáže dostat do psychické pohody, pomocí písne dokáže dítě využívat psychiku, dokáže lépe zvládat situace.

Koordinace pohybu se nejlépe procvičuje v koordinaci s hudbou - s její rytmickou složkou. Pohybem však můžeme reagovat i na změny dynamiky (síly), tempa (rychlosti) i na výškový pohyb melodie. Tím podpoříme rozvíjení hudebního vnímání, protože hudební schopnosti se rozvíjejí i prostřednictvím instrumentálních činností, při nichž děti manipulují s hudebními nástroji a pomůckami, souvisí s nimi i dílčí cíl, který se týká rozvoje praktických dovedností a jemné motoriky.

4.2 Dítě a jeho psychika

Rozvíjení hudebních schopností souvisí zejména s těmito dílčími cíli:

- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění)

- osvojení si dalších forem sdělení verbálního i neverbálního (hudební)

- rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně – logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie

Komunikace hudbou předpokládá, že dítě porozumí hudebnímu jazyku, hudebním vyjadřovacím prostředkům, zákonitostem hudebního sdělení. Dítě v mateřské škole

však do tohoto „jazykového“ systému dokáže jen nahlížet a vykonávat v něm první nepatrné krůčky.

K hudebním vyjadřovacím prostředkům (k hudebnímu jazyku) můžeme zařadit například tyto jevy a pojmy (s některými se dítě setká již v mateřské škole) :Rytmus, metrum, tempo, melodie, dynamika, fráze, výška tónu, barva tónu, instrumentace ...

Sluchové hry – učíme děti od sebe odlišovat dva a více různých zvuků. Pozorujeme také jejich kvalitu, původ, co je vydává, jejich intenzitu, rozdělujeme zvuky na hudební a nehudební. U tónů si všímáme, zda mají vysokou či nízkou kvalitu, počátek a konec, odtud poznáváme jejich délku, sílu, barvu a výšku. Dobře se sluchové hry spojují s rytmem – u dětí se rozvíjí relativně nejdříve a nedělá jim téměř žádné potíže.

Paměť, pozornost i představivost jsou pro život důležité vlastnosti. Tyto schopnosti se rozvíjejí při všech hudebních činnostech, protože pokud se vracíme např. k písničkám, je třeba si je dobře pamatovat, představovat, vybavovat.. K dobrému zapamatování je nezbytná pozornost, která znamená zapojení vůle, zaměřenost, ale též povědomost o tom, co je třeba si zapamatovat, nač se soustředit.

Rozvoj pozornosti a paměti se děje již osvojováním nové písničky či hudebně-pohybové hry. Dobře nám k tomu pomohou improvizální hry (hra na Ozvěnu, hra na Otázku a odpověď). Hudební představivost a paměť využívají děti i ve vlastním hudebním vyjadřování, protože při svých improvizacích používají a obměňují to, co už v hudbě poznaly.

4.3 Dítě a ten druhý

Rozvíjení hudebních schopností souvisí zejména s těmito dílčími cíli:

- rozvoj kooperativních dovedností – děti se snaží spolupracovat například ve zpěvu písničky nebo při doprovodu na nástroje, snaží se, aby výsledek byl co nejlepší. I děti samy se mohou společně rozhodnout co a jak ztvární či doprovodí, samy se domluví, jak by se daná věc mohla udělat co nejlépe.

4.4 Dítě a společnost

Rozvíjení hudebních schopností souvisí zejména s těmito dílčími cíli:

- porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí
- seznamování se světem lidí, kultury, umění
- vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností
- vytvoření pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat
- rozvoj společenského i estetického vkusu

Receptivní dovednosti – týkají se vnímání pomocí receptorů. Veškeré kontakty dítěte s hudbou většinou vyvolávají receptci. Recipované podněty bývají poté v mozku uvědomovány, zpracovávány, rozpoznávány a ukládány do paměti. Shody, podobnosti a kontrasty bývají vyčleňovány. Dovednost vnímat zvuk a tón, jeho kvality, souzvuky, vyčleňovat melodii na pozadí doprovodu, harmonie a to vše společně s rytmickými strukturami, tempovými a dynamickými změnami vede k poslechu hudby.

Produktivní dovednost – zabývá se tvorbou a vznikem pro dítě nových hudebních struktur, především rytmických a melodických, improvizací.

Tvořivost – je vlastně hra, objevování možností, různých kombinací, řazení hudebních jevů za sebe, vedle sebe, uvědomování si podobností, shod a kontrastů.

4.5 Dítě a svět

Rozvíjení hudebních schopností souvisí zejména s těmito dílčími cíli:

- vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách
- poznávání jiných kultur – dítě pozná, že na různém místě na světě žijí různí lidé, kteří mohou žít odlišně než my, že poslouchají jinou hudbu. Děti se seznámí s různými kulturami, zkusí se blíže seznámit s hudbou těchto odlišných kultur

II. Praktická část

5. Výzkumné šetření

5.1 Charakteristika mateřské školy Nerudova

Mateřská škola (MŠ) se nachází v klidné části města České Budějovice. Je to účelová stavba, určená pro vzdělávání předškolních dětí. Veškeré prostory jsou z hlediska bezpečnosti, požární ochrany a hygieny v dobrém technickém stavu. Je areálového typu, složená ze tří budov. Je v nich celkem šest tříd a máme možnost zde najít i dvě třídy s waldorfským zaměřením. Ty jsou věkově heterogenní, ve zbylých čtyřech třídách jsou děti rozdělené podle věku. Mezi budovami se nachází rozsáhlé hřiště, které nabízí spousty možností k aktivitám. MŠ je moderně vybavena a nabízí dostatek prostoru nejen pro děti. U každé třídy je šatna, vlastní sociální zařízení s umývárnou, malá kuchyňka, kancelář pro p. učitelky a sklad pro pracovní materiál.

5.2 Charakteristika třídy Krtečci

Do této třídy jsem chodila po dobu studia 3. ročníku na PF JCU. Tato třída je zaměřena na hudební výchovu.

Třidu navštěvuje 28 dětí, z toho 21 dívek a 7 chlapců. Jde o třídu homogenní. Děti jsou zde ve věku od 5 do 6(7) let. Tato třída funguje bez jakýchkoli problémů. Děti dokáží pracovat samostatně i ve skupině. Dobře reagují na příkazy p. učitelky a jsou už naučeny dodržovat stanovená pravidla. Děti v této třídě baví stavění z molitanů, kostek. Jelikož je zde většina dívek, zaměřují své aktivity na kuchyňku, tančení na hudbu a také malování. I chlapci se zapojují do všech ostatních aktivit bez potíží. V této třídě nepamatují větší konflikt.

Když porovnám práci v této třídě s jinými třídami, kde jsem byla na praxi, musím říci, že v této třídě byla práce ulehčená dobrou úrovní dětí. Děti byly rozumné, braly mě jako autoritu. V ostatních třídách byla práce o dost těžší, díky nezájmu a nevychovanosti dětí.

5.3 Prověrka hudebních dovedností

Tuto prověrku jsem prováděla s osmičlennou skupinou dětí. S výběrem dětí mi pomohla p. učitelka. Tuto prověrku jsem dělala s dětmi v říjnu, na začátku mé praxe v této třídě. Potřebovala jsem zjistit, úroveň jejich hudebních dovedností. Prověrku jsem prováděla s každým dítětem samostatně.

Vybrané děti – Eliška, Veronika, Jakub, David, Melánie, Dominika, Terezie, Vendula – byly z nejstarší věkové skupiny 5-6letých dětí.

5.3.1 Prověrka Říjen

1. Výška a hloubka tónu

Zadání: „ V lese je velký mohutný medvěd, který je velmi rozzlobený a řve na celý les (c), nad jeho hlavou poletují ptáčci, kteří si radostně mezi sebou povídají (c3). Poznáš, kdo je tohle?“

c – Medvěd

d3 – ptáčci

g3 – ptáčci

A – Medvěd

2. Tempo

a) Zadání: Motivovat děti, aby si představily, že jsou v ZOO. Všude kolem nich jsou zvířata a ty se různě pohybují. Na bubínek hrát nebo vytleskávat pomalé a rychlé tempo. Najednou vidí želvu (pomalé) a lva (rychlé). Poznáš kdo se jak pohybuje?

Pomalou- želva

Rychle- lev

Rychle- lev

Pomalou- želva

3. Dynamika

Zadání: A teď pojedeme vlakem. Jdeme na vlakové nádraží. Najednou z dálky slyšíme přijíždět náš vlak (potichu), vlak se přibližuje a blíží se k nám (nahlas). Nakonec zastaví (ticho). Poznáte kde vlak právě je? Zda stojí, je od nás daleko nebo blízko? Jeden tón zazpívat a přidávat na intenzitě a ubírat.

4. Pohyb melodie

a) Zadání: Poznat, zda drak letí vzhůru nebo letí dolů. Zahrát tóny, jak jdou za sebou, buď dolů nebo nahoru. Poznáš kam drak letí?

Stupnice D-dur

Nahoru

Dolu

Dolu

Nahoru

5. Hudební paměť

Zadání: Zahrát známé písničky a poznat jaká to je. Hrát začátky písní, poté zahrát i prostředky písní.

Skákal pes

Prší prší

Maličká su

Kočka leze dírou

6. Tonální cítění

Zadání: Zahrát písničku z předchozího cvičení, udělat chybu, a děti mají za úkol poznat, zda se chyba objevila nebo ne.

- Přesně napsané takty písně v notách a zaznamenaná přesně chyba v jednom tónu (viz. příloha)

Kočka leze dírou - bez chyby

Maličká su - s chybou

Prší prší - s chybou

Skákal pes - bez chyby

Zadání: Poznat zda je písnička s koncem nebo jí konec chybí

Travička zelená - celá

Prší prší - bez konce

Pekla vdolky z bílé mouky - bez konce

Marjánko, Marjánko - celá

7. Rytmus

Zadání: Vytleskávat různé rytmy.

- a) Hádej, jestli tleskám pes nebo kočka, kopretina nebo růže, Jan nebo Helena, pampeliška nebo blatouch
- b) Zatleskám písničku, hádej, jestli je to Kočka leze dírou nebo Jede, jede poštovský panáček.

Druhou prověrku jsem prováděla též s osmičlennou skupinou dětí na začátku února. Potřebovala jsem zjistit, zda u dětí došlo k nějakému vzestupu rozvoje hudebních dovedností. Prověrka měla stejnou strukturu jako ta říjnová, jen motivace byly pozměněné. Opět jsem pracovala s každým dítětem samostatně.

5.3.2 Prověrka Únor

1. Výška a hloubka tónu

Zadání: „Velký medvěd se zklidnil, prochází se po lese a povídá si (a) s malým medvídkem (a1).

Poznáš kdo je tohle?“ (menší kontrast)

a – velký medvěd

a1 – malý medvídek

c1 – velký medvěd

c2 – malý medvídek

2. Tempo

Zadání: Pepík jde ven. Jde po silnici a tam musí jít při kraji a dávat pozor (pomale), najednou dojde na louku, kde se může pohybovat jak chce a může si i zaběhat (rychlé).

Poznáš, kde teď Pepík je?

Rychle- louka

Pomalou- silnice

Rychle- louka

Rychle- louka

3. Dynamika

a) Zadání: A teď pojedeme autobusem. Jdeme na autobusové nádraží. Najednou z dálky slyšíme přijíždět náš autobus (potichu), autobus se přibližuje a blíží se k nám (nahlas). Nakonec zastaví (ticho). Poznáte kde autobus právě je? Zda stojí, je od nás daleko nebo blízko? Jeden tón zazpívat a přidávat na intenzitě a ubírat.

4. Pohyb melodie

a) Zadání: Poznat, zda jedeme po skluzavce dolů, nebo jdeme po schodech na skluzavku nahoru. Zahrát tóny, jak jdou za sebou, buď dolů nebo nahoru. Poznáš kam jdeme?

Stupnice D-dur

Nahoru- schody

Dolu- skluzavka

Dolu- skluzavka

Nahoru- schody

5. Hudební paměť

a) Zadání: Zahrát známé písničky a poznat jaká to je. Hrát prostředky a konce písní.

Skákal pes

Prší prší

Malička su

Kočka leze dírou

6. Tonální citění

Zadání: Zahrát písničku z předchozího cvičení, udělat chybu a děti mají za úkol poznat, jestli se chyba objevila nebo ne.

- Přesně napsané takty písně v notách a zaznamenaná přesně chyba v jednom taktu (viz. příloha

Kočka leze dírou – s chybou

Malička su – bez chyby

Prší prší – bez chyby

Skákal pes – s chybou

Zadání: Poznat, zda je písnička s koncem nebo jí konec chybí

Travička zelená- celá

Prší prší- bez konce

Pekla vdolky z bílé mouky- bez konce

Marjánko, Marjánko- celá

7. Rytmus

Zadání: Vytleskávat různé rytmy.

- a) Hádej jestli tleskám pes nebo kočka, kopretina nebo růže, Jan nebo Helena, pampeliška nebo blatouch
- b) Zatleskám písničku, hádej, jestli je to Travička zelená nebo Marjánko, Marjánko.

5.3.3 Vyhodnocení

Prověrka říjen

1. úkol

- Tento úkol jsem zadala a dětem hodně pomohlo, když do řešení mohly zapojit i pohyb. Nejprve sem jim při zadávání úkolu zahrála jeden tón hluboký (medvěd) a jeden tón vysoký (ptáček). Děti tento úkol bavil a vžily se i do rolí.

- Tento úkol z 8 dětí dokázaly správně vyřešit 4 děti, 4 děti udělaly alespoň v jedné variantě chybu.

Splnil : Eliška, Veronika, Dominika, Terezie

Nesplnil : Jakub, David, Melánie, Vendula

2. úkol

- Tento úkol děti plnily, tím že si pomáhaly pohybem a některé měly i zavřené oči. Rychlé tempo děti znázorňovaly během, pomalé tempo chůzí. Úkol děti bavil.

- Úkol nedělal dětem problém, z 8 dětí ho správně vyřešilo 6 dětí, 2 děti se spletly alespoň v jedné variantě.

Splnil : Eliška, Veronika, Melánie, Dominika, Terezie, Vendula

Nesplnil : Jakub, David

3. úkol

- Tento úkol děti bavil, děti si i samy zkoušeli, jak vlak přijíždí, odjíždí...
- U tohoto úkolu nenastaly větší potíže z 8 dětí ho splnilo 7 dětí, 1 dítě se spletlo alespoň v jedné variantě.

Splnil : Eliška, Veronika, Jakub, Melánie, Dominika, Terezie, Vendula

Nesplnil : David

4. úkol

- Tento úkol nebyl pro děti tak jednoduchý, některým dělal problém . Některé děti jen tipovaly, bylo vidět, že úkolu moc neporozuměly, některé děti se snažily i melodii vyzpívávat.

- Tento úkol z 8 dětí splnily 4 děti. 4 děti udělaly alespoň v jedné variantě chybu

Splnil : Eliška, Melánie, Dominika, Vendula

Nesplnil : Veronika, Jakub, David, Terezie

5. úkol

- Tento úkol byl poměrně snadný, jelikož se hrály jednoduché písničky. U některých dětí ale problémy nastaly.

- Hrály se pouze začátky písní, z 8 dětí úkol splnilo 6, 2 děti udělaly chybu alespoň v jedné variantě.

Splnil : Eliška, Veronika, Melánie, Dominika, Terezie, Vendula

Nesplnil : Jakub, David

- Hrály se prostředky písní, z 8 dětí splnily pouze 3 děti, 5 dětí udělalo chybu alespoň v jedné variantě.

Splnil : Eliška, Dominika, Terezie

Nesplnil : Veronika, Jakub, David, Melánie, Vendula

6. úkol

- Tento úkol nedělal dětem větší problém, zahrané chyby byly výrazné, nebyly však dynamicky zdůrazněné. Tento úkol měl dvě části, v první poznávaly, zda je v písničce chyba a v druhé části poznávaly, zda je dohrána písnička do konce.

- První variantu z 8 dětí splnilo 5 dětí, 3 děti udělaly chybu alespoň v jedné variantě.

Splnil : Eliška, Veronika, Dominika, Terezie, Vendula

Nesplnil : Jakub, David, Melánie

- Druhou variantu z 8 dětí splnilo 6 dětí, 2 děti udělaly alespoň v jedné variantě chybu

Splnil : Eliška, Veronika, Melánie, Dominika, Terezie, Vendula

Nesplnil : Jakub, David

7. úkol

- Tento úkol se skládal ze dvou částí, první část dětem nedělala problém, děti snadno poznaly, jaké slovo se právě vytleskává – snažily se samy vytleskávat, z 8 dětí splnilo 6, 2 děti udělaly alespoň v jednom vytleskávání chybu.

Splnil : Eliška, Veronika, Melánie, Dominika, Terezie, Vendula

Nesplnil : Jakub, David

- Druhá část byla pro děti poněkud složitější, u dětí nastaly problémy, děti měly problém rozeznat podle vytleskávání píseň, z 8 dětí splnily 3 děti. 5 dětí píseň nerozpoznalo, řekli, že neví

Splnil : Eliška, Dominika, Terezie

Nesplnil : Veronika, Jakub, David, Melánie, Vendula

Prověrka únor

1. úkol

- Tento úkol jsem zadala a dětem hodně pomohlo, když do řešení mohli zapojit i pohyb. Pohyb dětem pomáhal a usnadňoval vyřešit zadaný úkol. Nejprve jsem jim při zadávání úkolu zahrála jeden tón hluboký (velký medvěd) a jeden tón vysoký (malý medvídek). Děti tento úkol bavil a vžily se i do rolí. V tomto úkolu byl menší kontrast v zahraniých tónech

- Tento úkol z 8 dětí dokázalo správně vyřešit 6 dětí, 2 děti udělaly alespoň v jedné variantě chybu

Splnil : Eliška, Veronika, Dominika, Terezie, Melánie, Vendula

Nesplnil : Jakub, David

2. úkol

- Tento úkol děti splnily tím, že si pomáhaly pohybem a některé měly i zavřené oči. Rychlé tempo děti znázorňovaly během, pomalé tempo chůzí. Úkol děti bavil.

- Úkol nedělal dětem problém, z 8 dětí ho správně vyřešilo 7 dětí, 1 dítě se spletlo alespoň v jedné variantě.

Splnil : Eliška, Veronika, Melánie, Dominika, Terezie, Vendula, Jakub,

Nesplnil : David

3. úkol

- Tento úkol děti bavil, děti si i samy zkoušeli, jak autobus přijíždí, odjíždí...
- U tohoto úkolu nenastaly žádné potíže a splnilo ho všech 8 dětí.

Splnil : Eliška, Veronika, Jakub, David, Melánie, Dominika, Terezie, Vendula

4. úkol

- Tento úkol nedělal dětem už tak velké problémy. Děti už jen netipovaly, bylo vidět, že úkolu porozuměly, některé děti se snažily i melodii vyzpívat.
- Tento úkol z 8 dětí splnilo 7, 1 dítě udělalo alespoň v jedné variantě chybu.

Splnil : Eliška, Veronika, David, Melánie, Dominika, Terezie, Vendula

Nesplnil : Jakub

5. úkol

- Tento úkol byl poměrně snadný, jelikož se hrály jednoduché písničky. U některých dětí ale problémy nastaly.
- Hrály se pouze začátky písní, všech 8 dětí úkol splnilo.

Splnil : Eliška, Veronika, Jakub, David, Melánie, Dominika, Terezie, Vendula

- Hrály se prostředky písní, z 8 dětí splnilo 6 dětí, 2 děti udělaly chybu alespoň v jedné variantě

Splnil : Eliška, Veronika, Dominika, Melánie, Terezie, Vendula

Nesplnil : Jakub, David

6. úkol

- Tento úkol nedělal dětem velký problém, zahrané chyby nebyly už tolik výrazné, nebyly ani dynamicky zdůrazněné. Tento úkol měl dvě části, v prvním poznávaly, zda je v písničce chyba a v druhé části poznávaly, zda je dohrána písnička do konce.
- První variantu z 8 dětí splnilo 7, 1 dítě udělalo chybu alespoň v jedné variantě

Splnil : Eliška, Veronika, David, Dominika, Melánie, Terezie, Vendula

Nesplnil : Jakub

- Druhou variantu splnilo všech 8 dětí.

Splnil : Eliška, Veronika, Jakub, David, Melánie, Dominika, Terezie, Vendula

7. úkol

- Tento úkol se skládal ze dvou částí, první část dětem nedělala problém, děti snadno poznaly, jaké slovo se právě vytleskává, děti se snažily samy vytleskávat, všichni úkol splnily.

Splnil : Eliška, Veronika, Jakub, David, Melánie, Dominika, Terezie, Vendula

- Druhá část byla pro děti složitější, měly menší problémy rozeznat podle vytleskávání píseň, z 8 dětí splnilo 6, 2 děti nerozpoznaly píseň nebo řekli jinou.

Splnil : Eliška, Veronika, Dominika, Melánie, Terezie, Vendula

Nesplnil : Jakub, David

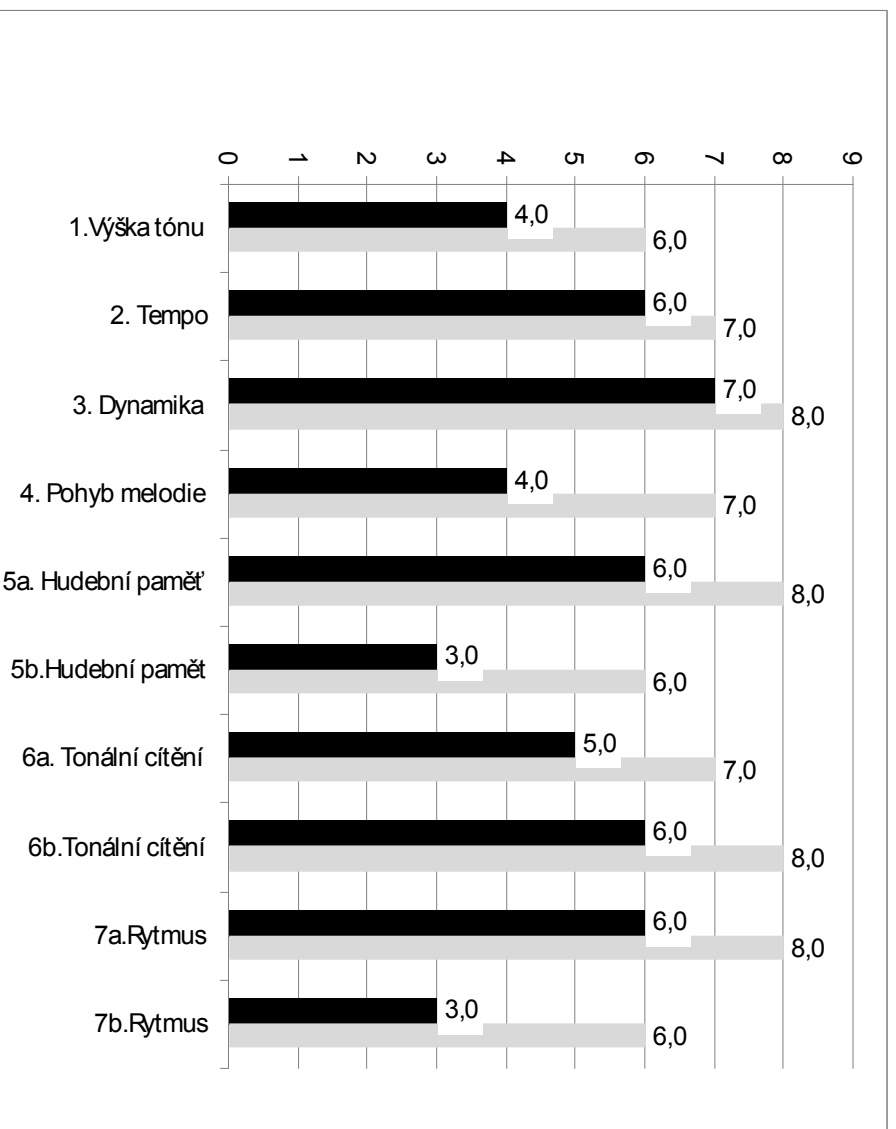
Tabulka s výsledky

úkoly	říjen	únor
1	4 ano 4 ne	6 ano 2 ne
2	6 ano 2 ne	7 ano 1 ne
3	7 ano 1 ne	8 ano
4	4 ano 4 ne	7 ano 1 ne
5a	6 ano 2 ne	8 ano
5b	3 ano 5 ne	6 ano 2 ne
6a	5 ano 3 ne	7 ano 1 ne
6b	6 ano 2 ne	8 ano
7a	6 ano 2 ne	8 ano
7b	3 ano 5 ne	6 ano 2 ne

Po srovnání výsledků obou prověrek je patrné, že u dětí nastal velký pokrok v rozvoji hudebních dovedností. Jelikož děti jsou z hudební třídy, nebyly žádné větší komplikace už v první prověrce. Problémy měly především chlapci, u kterých přetrvávaly a vyskytly se i v prověrce druhé. Vzestup byl ale patrný i u nich. U děvčat se vzestup dovedností ukázal ve velké míře.

Myslím si, že prověrky ukázaly a ověřily to, co ukázat a ověřit měly. Děti se seznámily se spoustou nových hudebních činností, které u nich rozvíjely nové dovednosti. Práce s dětmi byla příjemná, děti poslouchaly a braly prověrky jako věc, která patří do normálního dění v mateřské škole. Velmi mě zájem dětí potěšil.

Tento graf ukazuje výsledky obou prověrek. Jsou zde zaznamenány pouze výsledky, které byly splněny správně

Černé sloupce – říjnová prověrka

Bílé sloupce – únorová prověrka

0 – 9 = počet dětí

6. Program na rozvoj hudebnosti v mateřské škole

Tento program jsem vytvořila na dobu od října do konce ledna, zapojila jsem do něj kromě hudební výchovy i ostatní složky, dle podmínek RVP a požadavků integrovaného vzdělávání. To je patrné ze záměrů tématických celků, které obsahují všechny oblasti vzdělávání. Výstupy a činnosti uvádím již pouze ty, které souvisejí s rozvíjením hudebnosti, a naznačuji jejich souvislost s ostatními činnostmi.

V každém měsíci jsou tři až čtyři tématické celky, které se daném měsíci zrealizují. Jsou určeny pro předškolní děti ve věku 5-6(7) let. Je to stručný souhrn činností, konkrétně se rozpracují na jednotlivé dny (viz. příloha).

ŘÍJEN

Babí léto

(rozmanitost krásy podzimní přírody, pavoučci, pavučinky, konec léta)

Záměry:

- Seznamujeme děti s názvem Babí léto
- Seznamujeme děti s podzimní přírodou
- Procvičujeme roční období
- Seznamujeme děti s pavoučky a pavučinami
- Procvičujeme a upevňujeme přátelské vztahy
- Učíme děti novou básničku
- Rozvíjíme u dětí rytmus, sluch
- Procvičujeme dynamiku hudby
- Procvičujeme hrubou a jemnou motoriku
- Procvičujeme matematické představy
- Procvičujeme části těla
- Učíme děti prosociálnímu chování
- Procvičujeme samostatnost, trpělivost
- Procvičujeme u dětí fantazii
- Učíme se práci ve skupince

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti reagují na kontrastní změny dynamiky a tempa hudby

- Děti poznají tempo bubnování (pomalu, rychle)
- Děti umí vytleskat jména ostatních
- Děti poznají počet dob v jednotlivých jménech
- Děti umí zazpívat jednoduchou písničku

Činnosti a upřesnění cíle rozvíjení hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamení pro úklid (poznávání shodné melodie)
- Ranní rituál Dobrý den, dobrý den (děti procvičují paměť, doprovázejí slova pohybem)
- Ranní cvičení motivované podzimem
  - pohyb s hudbou – děti na hudbu běhají, chodí, na ztlumení se zastaví (rozvíjení hudebního vnímání a sluchové pozornosti)
  - rytmizace na bubínek – rychlé bubnování = běh, pomalé = chůze, úder = posazení na zem
  - tvorba pavučiny přátelství – prolézání, vytleskávání jmen kamarádů
- Hry: - Na pavoučka – pavouček je nahoře, dole (sluchová diferenciacce vysokého a hlubokého tónu, samostatná pohybová reakce na ně)
  - pavouček leze nahoru, dolů (doprovod pohyby rukou hrou na varhany)
  - pavouček padá, šiška padá (sluchová diferenciacce dynamiky, pohybová reakce na ně)
- Jednoduchá píseň Podzim
  - jednoduchý doprovod k písni - vytleskáváním (rozvíjení hudební paměti, tonálního cítění, pěveckých dovedností)

Čas jablíčkových vůní a bramborových korálků

(plody podzimu – ovoce, zelenina, kaštiny, žaludy, bukvice, šípky, jeřabiny. Barevné proměny přírody, opadávající listí, zahrada na podzim)

Záměry:

- Seznamujeme děti s plody podzimu
- Učíme děti plody poznávat
- Učíme děti plody rozdělit do nadskupin (ovoce, zelenina)
- Seznamujeme děti s barvami, které patří do podzimu
- Seznamujeme děti s pracemi, které se dělají na zahradě na podzim
- Učíme děti říct svůj názor

- Učíme děti nové písně
- Pracujeme s dětmi na práci s hlasem (výška, dynamika)
- Procvičujeme rytmus
- Učíme děti doprovázet k písni (Orffovy nástroje)
- Procvičování hrubé a jemné motoriky
- Procvičování matematických představ
- Procvičování trpělivosti, samostatnosti, ohleduplnosti a fantazie
- Procvičování prosociálního chování
- Učíme děti pracovat ve skupině

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti umí nové písně Pod naším okýnkem, Měla babka, Koulelo se koulelo
- Děti umí ovládat svůj hlas
- Děti zvládají vytleskávat rytmus jednoduché písně
- Děti dokáží hrát na Orffovy nástroje a doprovodit píseň v dvoudobém taktu
- Děti rozeznají tempo a dynamiku hudby

Činnosti a upřesněné cíle rozvíjení hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamení pro úklid (poznávání shodné melodie)
- Ranní rituál : Dobrý den, dobrý den (procvičování si paměti, spojení slova s pohybem)
- Ranní cvičení motivované podzimem
  - pohyb na zvuk nástroje, různé tempo motivované vánkem, větrem, vichrem (rozvoj hudebního vnímání a sluchové pozornosti, tempa)
  - vyjádření samostatným pohybem tempo melodie – doprovod na varhany) - rozvíjení schopnosti improvizace
  - vytleskávání plodů ovoce a zeleniny, použití i Orffových nástrojů
- Hry : - Na ježka (práce s hlasem, rozvoj dynamiky hlasu)
  - Na jablíčka – jablíčko padá ze stromu na zem (sluchová diferenciacce dynamiky, ztvárnění pohybem)
  - jablíčko padá na zem, poté ho vítr nese nahoru (doprovod hrou na xylofon) – rozvoj poznávání pohybu melodie
- Jednoduché písně Koulelo se koulelo, Pod naším okýnkem, Měla babka
  - doprovod písní Orffovými nástroji, tleskáním + p. učitelka na varhany
  - hra písní a poznat jaká to je, hrají se začátky písní (rozvíjení hudební paměti,

tonálního cítění, rytmického cítění, pěveckých dovedností)

Jak šumí les

(stromy listnaté a jehličnaté, keře, houby, některé volně žijící zvířata a způsob jejich života...)

Záměry:

- Seznamujeme děti se stromy
- Učíme děti rozeznat jednotlivé stromy
- Učíme děti rozeznat strom, keř
- Seznamujeme děti se základními druhy hub
- Učíme děti jednotlivé houby rozeznat
- Seznamujeme děti s lesními zvířaty
- Učíme děti, čím se lesní zvířata živí, jak vypadají
- Procvičujeme hrubou a jemnou motoriku
- Seznamujeme děti se zvuky zvířat
- Procvičujeme sluch
- Procvičujeme vytleskávání
- Učíme děti taneček k písni
- Procvičujeme trpělivost, ohleduplnost
- Učíme děti používat prosociální chování
- Seznamujeme děti s novou písni

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti dokáží napodobit dané zvíře zvukem i pohybem
- Děti dokáží reagovat na dynamiku hudby
- Děti umí vytleskat píseň
- Děti dokáží poznat počet dob ve slově
- Děti si dokáží zapamatovat pohyb k tanci

Činnosti a upřesněné cíle rozvíjení hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamení pro úklid (poznávání melodie podle začátku)
- Ranní rituál : Dobrý den, dobrý den (procvičování paměti, spojení slova s pohybem)
- Ranní cvičení motivované zvířaty, lesem
  - proměna na zvířata – zvuky zvířat

- vytleskávání zvířat, pleskání do kolen
- pohyb na hudbu, hraje = pohyb, nehraje = posazení se (rozvíjení hudebního vnímání a sluchové pozornosti)
- Hry : - Na zvířátka – každé zvíře vydává jiný zvuk (sluchová diferenciacce vysokého a hlubokého tónu, snížení kontrastu)
  - zvířata se i každé jinak pohybuje (tempo)
  - zvířata jdou do kopce a s kopce (pomocí hry na varhany, samostatná pohybová reakce, tempo, dynamika)
  - hra na Ozvěnu
- Píseň Pod dubem, za dubem
  - tanec na tuto píseň (rozvíjení hudební paměti)

Co umí vítr a déšť' aneb připravte si deštníky

(jevy podzimního počasí – větrné počasí, mlhy, první mrazíky, jinovatka, bláto, odlet ptáků do teplých krajin...)

Záměry:

- Seznamujeme děti s podzimním počasím
- Učíme děti, jak které počasí ovlivňuje přírodu
- Seznamujeme děti se změnami počasí
- Učíme děti o ptácích, o teplých krajinách
- Seznamujeme děti s novými písněmi
- Pracujeme s Orffovy nástroji
- Procvičujeme rytmus
- Učíme děti pracovat s hlasem
- Procvičujeme hrubou a jemnou motoriku
- Procvičujeme samostatnost, ohleduplnost, fantazii
- Procvičujeme práci smyslových orgánů
- Procvičujeme matematické představivosti
- Procvičujeme kolektivní práci
- Seznamujeme děti s prací s potravinou

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti umí nové písně Prší prší, Ej padá padá
- Děti dokáží doprovodit píseň pomocí nástrojů

- Děti umí poznat rytmus a dynamiku písničky, slova...
- Děti dokáží využívat smyslových orgánů při práci, hrách

Činnosti a upřesněné cíle rozvíjení hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamení pro úklid (poznávání melodie podle počáteční části)
- Ranní rituál: Dobrý den, dobrý den (rozvíjení paměti a spojení slova s pohybem)
- Ranní cvičení motivované počasím
  - rytmizace deště – dešтик, dešť, liják – bubnování rukama o tělo, do koberce (procvičování rytmu, tempa)
  - rytmizace větru
  - pohyb podle síly deště, větru (procvičování dynamiky, tempa)
- Hry : - Hra na schovávanou s hudebním doprovodem – hledač hledá schovaný předmět, ostatní zpívají písničku, když se hledač blíží k předmětu, přidává se na intenzitě zpívání, pokud se vzdaluje, intenzita klesá (procvičování dynamiky, práce s hlasem)
- Jednoduchá píseň Prší prší, Ej padá padá
  - rytmizace těchto písni nástroji, tleskáním
  - rozpoznávání tempa v těchto písničkách (rozvoj tempa, dynamiky a rytmu písničky, rozvoj pěveckých dovedností)

LISTOPAD

Hop do vody, do vodičky, zahrajme si na rybičky

(výlovy rybníků, život ryb, jakou řečí mluví voda, co má vodník na práci?)

Záměry:

- Seznamujeme děti se životem ryb
- Učíme děti, jak ryba vypadá, jaké má charakteristické znaky
- Seznamujeme děti se základními druhy ryb
- Učíme čím se ryby živí, kde žijí
- Seznamujeme děti s dvěma typy vod
- Učíme děti rozeznat rybník, potok, oceán, moře
- Seznamujeme děti s výlovem
- Seznamujeme děti s postavou vodníka
- Učíme děti jak vypadá a jaká je jeho práce v rybníce

- Procvičujeme rytmus a tempo
- Učíme se novou píseň
- Procvičujeme práci s hlasem
- Procvičujeme s dětmi hrubou a jemnou motoriku
- Procvičování ohleduplnosti, tolerance

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti umí novou píseň
- Děti jsou schopné píseň doprovodit hrou na tělo
- Děti dokáží pracovat s hlasem
- Děti umí vytleskat složitější slova, píseň ve třídobém taktu
- Děti dokáží rozeznat smutnou a veselou hudbu
- Děti jsou schopné zapamatovat si píseň, báseň

Činnosti a upřesněné cíle rozvíjení hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamená pro úklid (poznávání melodie)
- Ranní rituál : Dobrý den, dobrý den (procvičování paměti, spojení slova s pohybem)
- Ranní cvičení motivované rybami, vodou
  - děti se pohybují jako ryby na bubnování, rychlé = běh, pomalé = chůze, jednotlivé údery = posazení se
  - děti se pohybují jako ryby, reagují na zvuk – vysoké tóny = rybka (děti) vyskočí nad hladinu, hluboké tóny = rybka si lehne „na dno“ (rozvoj reakce na zvuk, sluchová diferenciací vysokého a hlubokého tónu)
  - pohyb s hudbou, ticho = posazení se, nahlas = pohyb
- Hry : - Na rybičky – ryby plavou pomalu, rychle podle tempa hry na bubínek – realizace pohybem
  - Na vodníčky – vodník hlídá rybníček, na melodii rychlou = chodí vesele, na melodii pomalou = chodí smutně, bez nálady (rozlišení smutné a veselé melodie, dynamiky a tempa)
  - Jak mluví voda – děti na znamení (tlesknutí) mění hlasitost vody, 1 tlesknutí = tichá voda, 2 tlesknutí = hlasitější voda, 3 tlesknutí = hlasitá voda (rozvoj dynamiky a sluchové pozornosti)
- Jednoduchá píseň Rybička maličká
  - děti ukazují to, co zpívají na obrázcích (rozvoj hudební paměti, tonálního

- cítění, rozvoj spojování zpívaného s další činnosti – ukazování obrázků)
- děti se seznamují s písní ve třídobém taktu

Na svatého Martina

(11.11 – sv. Martin jako symbol lidského soucítění, vzájemné pomoci a úcty, Legenda o sv. Martinovi, pečení martinských rohlíčků, výroba martinských lucerniček, příroda se ukládá ke spánku)

Záměry:

- Seznamujeme děti s legendou o sv. Martinovi
- Učíme děti čeho je sv. Martin symbolem
- Seznamujeme děti s prosociálním chováním
- Seznamujeme děti s potravinou a s prací s ní
- Rozvíjíme hrubou a jemnou motoriku
- Seznamujeme děti s přírodou v tomto období
- Seznamujeme děti se znaky přírody
- Učíme děti nové písničky Já mám koně vrané koně, Já jsem muzikant
- Procvičujeme dynamiku a tempo
- Učíme děti doprovod k písni
- Učíme děti vytleskat složitější slova, víceslabičná
- Procvičujeme práci ve skupině i samostatnost
- Procvičujeme toleranci, ohleduplnost a fantazii

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti umí nové písně Já mám koně vraný koně, Já jsem muzikant
- Děti dokáží píseň doprovodit s nástroji
- Děti umí pracovat s hlasem
- Děti umí vytleskat 3-4 slabičná slova a poznají, kolik slabik mají
- Děti dokáží rozeznat výšku tónu
- Děti umí rozeznávat pohyb melodie (nahoru, dolů)

Činnosti upřesněné cíle rozvíjení hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamení pro úklid (rozeznávání známé melodie podle úryvku)
- Ranní rituál : Dobrý den, dobrý den (rozvoj hudební paměti, spojení slova s pohybem)

- Ranní cvičení motivované koňmi
  - pohyb s písni - ticho, hlasitě (rozvoj sluchového vnímání)
  - pohyb do kopce a s kopce za doprovodu hry na xylofon (realizace pohybem, rozvíjení a poznávání pohybu melodie)
  - vytleskávání 3 až 4 slabičných slov
- Hry : - Na koníky – koně jezdí pomalu nebo rychle podle bubnování, podle tleskání
  - koně cválají, jsou daleko, blízko (realizace pohybem, bubnováním rukama o zem, o tělo)
- Jednoduché písně Já jsem muzikant, Já mám koně vrané koně
  - doprovod k písni
  - k písni Já jsem muzikant rozdělení rolí, nástrojů – spojení sóla a nástroje (rozvoj hudební paměti, rytmu, tonálního cítění a sluchové pozornosti)

Listopad, listopad, lísteček mi na dlaň spad

(barevná škála listů a barev podzimu)

Záměry:

- Seznamujeme děti s končícím podzimem
- Učíme děti rozeznávat základní listy
- Procvičujeme si, jaké barvy do podzimu patří
- Seznamujeme děti s tím, co nás po podzimu čeká
- Procvičujeme roční období
- Procvičujeme barvy
- Procvičujeme hrubou a jemnou motoriku
- Seznamujeme děti s novou písni Bude zima, bude mráz
- Procvičujeme rytmizaci
- Učíme se doprovod k písni
- Seznamujeme děti s tempem a dynamikou různých melodií
- Procvičujeme u dětí tonální cítění
- Procvičujeme matematické představy
- Vedeme děti ke spolupráci a ohleduplnosti
- Procvičujeme samostatnost dětí a rozvoj fantazie

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti umí novou píseň Bude zima, bude mráz

- Děti dokáží vytleskat celou píseň
- Děti dokáží doprovodit píseň Orffovými nástroji
- Děti dokáží poznat tempo a dynamiku písně, melodie
- Děti dokáží poznat, zda se v písni vyskytla chyba
- Děti dokáží poznat píseň, podle zahraničního začátku

Činnosti a upřesněné cíle rozvíjení hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamení pro úklid (rozeznávání melodie)
- Ranní rituál : Dobrý den, dobrý den (rozvoj hudební paměti, spojení slova s pohybem)
- Ranní cvičení motivované listím, končícím podzimem
  - pohyb na hudbu – ticho, nahlas
  - pohyb na bubnování, prohození znaků – 1x = běh koní, 2x = chůze, 3x = stát
  - vytleskávání slov patřících k podzimu a koním
  - realizace samostatným pohybem na puštěnou hudbu (rozvoj sluchového vnímání)
- Hry : - Na lísteček – lísteček se pohybuje nahoru, dolů (doprovod na varhany, realizace pohybem)
  - lísteček na stromě, na zemi (sluchová diferenciacie vysokého a hlubokého tónu, realizace pohybem)
- Na barvičky – pohyb na hudbu podle barev (realizace samostatným pohybem)
- Jednoduchá píseň Bude zima, bude mráz
  - doprovod k písni
  - doprovod s varhany – p. učitelka hraje jen začátek melodie písně a děti poznají o jakou písničku jde
  - p. učitelka hraje melodii a děti poznávají, zda je melodie správná nebo zda-li je tam chyba (rozvoj hudební paměti, tonálního cítění, rytmu, tempa a pěveckých dovedností)

PROSINEC

Advent

(prožitek nálady adventního času a jeho aspekty – zamyšlení, cesta k porozumění druhému člověku, vnitřní ztišení jako prostor pro druhého)

Záměry:

- Seznamujeme děti s pojmem Advent
- Seznamujeme děti s tím, kdy začíná, končí
- Učíme děti, co do adventního času patří
- Procvičujeme prosociální chování
- Učíme děti porozumět druhému
- Procvičujeme práci ve skupině
- Učíme děti novou báseň První sníh
- Učíme děti novou píseň Byla cesta, byla ušlapaná
- Procvičujeme s dětmi rytmus, tempo, dynamiku
- Učíme děti doprovodit píseň
- Procvičujeme vytleskávání básně, písničky
- Procvičujeme hudební paměť
- Procvičujeme hrubou a jemnou motoriku
- Učíme děti rozvíjet trpělivost a ohleduplnost
- Učíme děti rozvíjet fantazii

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti umí novou píseň Byla cesta, byla ušlapaná
- Děti dokáží rozeznat dynamiku, tempo a rytmus melodie, písničky
- Děti dokáží doprovodit píseň nástroji, tleskáním
- Děti dokáží vytleskat rytmus písničky, básně
- Děti dokáží poznat chybu v melodii písničky

Činnosti a upřesněné cíle rozvoje hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamení pro úklid (rozeznávání melodie)
- Ranní rituál : Dobrý den, dobrý den (rozvoj hudební paměti, spojení slova s pohybem)
- Ranní cvičení motivované přicházející zimou
  - děti se pohybují rychle nebo pomalu podle toho, jakou melodii hraje p. učitelka na varhany, xylofon
  - děti rozpoznávají zrychlující a zpomalující tempo – realizace pohybem
  - vytleskávání víceslabičných slov
  - pochodujeme na píseň, melodii – podle tempa a rytmu se děti

pohybují (rozvoj rytmu tempa a sluchového vnímání)

- děti stojí na místě a snaží se melodii realizovat pohybem

- Hry : - Na zvoneček – Jedno dítě jde za dveře a ostatní děti sedí v kruhu a jsou zvonečci a cinkají (říkají nahlas Cink, cink...), jeden je však porouchaný a žádný zvuk nevydává, jen otevírá pusu, ten kdo přijde, musí poznat, kdo necinká (rozvoj sluchového vnímání, děti procvičují pravidelné tempo ve skupině)
- Na ozvěnu – děti opakují slova, melodii vytleskáváním
- Jednoduchá píseň Byla cesta, byla ušlapaná
  - děti doprovází vytleskáváním, nástroji
  - děti hledají nejvyšší a nejnižší tóny
  - p. učitelka hraje melodii písně a děti poznávají, zda je správná či nikoli (rozvoj tonálního cítění, pěveckých dovedností, sluchového vnímání)

Mikuláši, přijď dnes k nám

(seznámení dětí s postavou Mikuláše, čerta a anděla)

Záměry:

- Seznamujeme děti s postavami Mikuláše, čerta a anděla
- Učíme děti jak vypadají tyto postavy
- Seznamujeme děti s tím, kdo z těchto postav je hodný a kdo zlý
- Učíme děti jak bychom se měli správně chovat
- Seznamujeme děti s tím, kdy může být člověk zlý
- Seznamujeme děti s pohádkou Čert a Káča
- Učíme děti nové básničky Černá Máry a Kolíbala bába čerta
- Učíme děti nové píseň Mikuláš ztratil plášť
- Učíme děti rytmus těchto básní a písně
- Procvičujeme s dětmi tempo a dynamiku
- Učíme děti doprovodit k písni i básním
- Procvičujeme hrubou a jemnou motoriku
- Procvičujeme prosociální chování
- Učíme děti pracovat ve skupinkách, ale i samostatně
- Procvičujeme s dětmi trpělivost, ohleduplnost a toleranci

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti umí novou píseň Mikuláš ztratil plášť
- Dětem nedělá problém instrumentální doprovod k písni
- Děti poznají rytmus a tempo písně
- Děti dokáží rozpoznat chybu při hře písně
- Děti dokáží poznat o jakou píseň jde, zahraje-li se její začátek, střední část

Činnosti a upřesněné cíle rozvoje hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamení pro úklid (děti rozeznávají shodnou melodii)
- Ranní rituál : Dobrý den, dobrý den (rozvoj hudební paměti a spojení slova s pohybem)
- Ranní cvičení motivované čerty, Mikulášem
  - děti sou čertíci, pohybují se na hudbu, když hraje = zlobiví čerti, když nehraje = hodní čerti (rozvoj schopnosti hudebně pohybové improvizace)
  - čerti a Mikuláš a andělé jdou za dětmi jenže musejí i do kopce a pak i z kopce (za doprovodu na varhany, realizace pohybem – pomalý, rychlý pohyb, rozvoj melodického pohybu, sluchového vnímání)
  - vytleskávání slov patřících k tomuto tématu
- Hry: - Na čerta – jedno z dětí je čert a jde se schovat za dveře, ostatní jsou malí čertíci a učí se čertův jazyk, jednomu to ale nejde, pozná ten co přijde z venku, který čertík neumí čertův hlas tak dobře? (rozvoj rytmu, dynamiky a tempa ve skupině, rozvoj sluchového vnímání)
- Pochod čertů – pohyb na bubnování, čerti chodí v kruhu = 1 bouchnutí, 2 bouchnutí = posazení se, rychlé bubnování = běh, pomalé = chůze (rozvoj sluchové pozornosti, diferenciací rytmu a tempa)
- Jednoduchá píseň Mikuláš ztratil plášť
  - rytmizace písně
  - pohyb na melodii (taneček)
  - doprovod k písni
  - p. učitelka hraje melodii písně, udělá i chybu – děti poznávají zda chyba byla či nikoli
  - p. učitelka hraje dětem již známé písně a děti poznávají o jakou píseň jde – p. učitelka hraje začátky i prostředky písní (rozvoj tonálního cítění, hudební paměti a pěveckých dovedností)

Kouzelný čas vánoční, čas cukroví a jmelí

(pojmy vztahující se k lidovým zvykům, tradicím a Vánocům)

Záměry:

- Seznamujeme děti s tímto obdobím
- Učíme děti, co je to tradice a zvyk
- Seznamujeme děti s lidovými znaky a s tradicemi
- Učíme děti, co vše patří k Vánocům
- Seznamujeme děti s koledami
- Seznamujeme děti s příběhem o Ježíškovi
- Procvičujeme hrubou a jemnou motoriku
- Procvičujeme rytmus a tempo písni
- Procvičujeme práci s hlasem
- Učíme děti poznat písně podle melodie
- Procvičujeme doprovod k písni
- Procvičujeme prosociální chování
- Učíme děti pracovat s potravinou
- Seznamujeme děti s tolerancí a ohleduplností při práci
- Procvičujeme části těla

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti umí vánoční koledy Pásli ovce valaši, Nesem vám noviny, Půjdem spolu do Betléma, Štědrý večer nastal
- Děti poznají podle melodie píseň
- Děti poznají zda se v melodii k písni vyskytla chyba
- Děti dokáží vytleskat, zahrát dvojí rytmus písně (dvoudobý, třídobý takt)
- Děti dokáží rozpoznat rytmus písně
- Děti umí pracovat s hlasem

Činnosti a upřesněné cíle rozvoje hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamení pro úklid (poznávání shodné melodie)
- Ranní rituál : Dobrý den, dobrý den (rozvoj hudební paměti a spojení slova s pohybem)
- Ranní cvičení motivované zimou a přicházejícími vánoci
  - děti jdou pochodem na danou melodii (bubnování), nejdříve jen jdou, na znamení přidávají tleskání, dupání – vše do rytmu (rozvoj rytmu,

sluchového vnímání)

- děti se pohybují na hudbu – nahlas = pohyb, potichu = posazení se
- děti jdou z kopce a do kopce – je zima (realizace pohybem, kam se jim půjde lépe, takový předvedou pohyb – diferenciací vysokého a hlubokého tónu)
- Hry: - Orchestr – děti si vezmou židle a dají si je před sebe, aby na ně mohli bubnovat, poté p. učitelka zahraje jednoduchou písničku a rozdělí děti do dvou skupin, jedna bude bubnovat dvoudobý a ta druhá třídobý takt (rozvoj rytmu a tonálního cítění)
  - Na sochy – děti se pohybují volně na hudbu, když se hudba ztiší – musí zkamenět
- Vánoční koledy Nesem vám noviny, Pásli ovce valaši, Půjdem spolu do Betléma, Štědrý večer nastal
  - děti doprovází koledy Orffovými nástroji i vytleskáváním
  - p. učitelka hraje melodie koled (začátek, prostředek) – poznat o jakou koledu jde, poté p. učitelka zahraje někde chybu – poznat zda tam byla či nikoli (rozvoj tonálního cítění, rozvoj rytmizace, sluchového vnímání a pěveckých dovedností)

LEDEN

Nový rok a Tři Králové

(pojmy k tomuto období – Nový rok, příběh Tří Králů)

Záměry:

- Seznamujeme děti s tímto obdobím
- Učíme děti, co je to Nový rok
- Učíme děti příběh Tří Králů
- Seznamujeme děti s různými částmi světa
- Učíme děti, že i jinde na světě žijí lidé
- Seznamujeme děti s kulturami okolního světa
- Učíme děti novou píseň
- Procvičujeme s dětmi rytmus a tempo písně
- Učíme děti pracovat s hlasem
- Procvičujeme výšku a hloubku tónu

- Seznamujeme děti s pohybem melodie
- Procvičujeme prosociální chování
- Procvičujeme jemnou a hrubou motoriku
- Učíme děti pracovat samostatně i ve skupinkách
- Učíme děti umět říct svůj názor

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti poznají i jiné kultury
- Děti dokáží znázornit rytmus a tempo písně (tleskáním, nástroji)
- Děti umí pracovat s hlasem
- Děti umí novou píseň My Tři Králové
- Děti dokáží poznat stoupající a klesající pohyb melodie
- Děti umí poznat vysoký a hluboký tón

Činnosti a upřesněné cíle rozvoje hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamení pro úklid (poznávání shodné melodie)
- Ranní rituál : Dobrý den, dobrý den (rozvoj hudební paměti a spojení slova s pohybem)
- Ranní cvičení motivované Třemi Králi
  - pochod za doprovodu hry na varhany, po zahrání vysokého tónu = zastavení se, hlubokého tónu = změnit směr chůze (sluchová diference vysokého a hlubokého tónu, rozvoj sluchového vnímání)
  - pohyb na hudbu – realizace pohybu melodie nahoru a dolů (doprovod na xylofon, rozvoj poznávání pohybu melodie)
  - vytleskávání slov spojených s tímto obdobím
- Hry: - Na Tři Krále - pouštění hudby různých kultur – poznat kde zrovna jsme
  - Tři Králové jdou dalekou cestu, jdou do kopce i s kopce – pomocí doprovodu děti poznávají, kam zrovna jdou
  - Tři Králové už jdou a jdou, když jsou unavený = pomalý pohyb, když mají dost síly = rychlý pohyb – poznej jak jsou na tom teď? (rozvoj tempa, sluchového vnímání)
- Na bubeníky – děti si vezmou židličky a podle melodií z různých kultur vytukávají rytmus, hra na Ozvěnu
- Chodím tady jako blázen – při říkání vytleskává
- Píseň My Tři Králové (rozvoj pěveckých dovedností)

- rytmizace písně – doprovod vytleskáváním, nástroji
- poznávání vysokých a hlubokých tónů
- p. učitelka hraje melodii písně – poznat, zda se tam vyskytla nebo nevyskytla chyba (rozvoj tonálního cítění)
- ztvárnění písně

Mráz nám kreslí na okna

(pojmy k tomuto období, počasí, aktivity spojené s tímto obdobím)

Záměry:

- Seznamujeme děti s hlavními znaky zimy (led, sníh, mráz, ...)
- Seznamujeme děti s různými druhy zimních sportů a aktivit (bruslení, lyžování, sáňkování, bobování, stavění sněhuláka a iglů, koulování...)
- Seznamujeme děti se správným chováním a se zásadami při pobytu venku
- Učíme děti básničky Sníh a Sněhulák
- Procvičujeme s dětmi jemnou motoriku (stříhání, lepení, trhání, skládání)
- Seznamujeme děti s vlastnostmi sněhu
- Procvičujeme zásady správného oblékání (co kam patří, proč má vše svůj smysl)
- Procvičujeme prosociální chování
- Procvičujeme rytmizaci básně, melodie
- Učíme děti novou píseň Chovejte mě má matičko
- Procvičujeme hluboké a vysoké tóny
- Procvičujeme s dětmi tonální cítění a hudební paměť

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti umí novou píseň Chovejte mě má matičko
- Děti umí poznat rytmus, tempo a dynamiku
- Děti dokáží znázornit rytmus tleskáním, nástroji
- Děti umí pracovat s hlasem
- Děti rozeznají správnost melodie

Činnosti a upřesněné cíle rozvoje hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamení pro úklid (poznávání shodné melodie)
- Ranní rituál : Dobrý den, dobrý den (rozvoj hudební paměti a spojení slova s pohybem)
- Ranní cvičení motivované zimním počasím, aktivitami v zimě:

- pohyb na hudbu - doprovod na varhany – když se hrají vysoké tóny = děti běhají vzpřímeně, hluboké tóny = děti se pohybují na bobku, když se nehraje = posazení se (sluchová diferenciacce vysokých a hlubokých tónů, rozvoj sluchového vnímání a sluchové pozornosti)
- pohyb na melodii – doprovod na bubínek – když se bubnuje pomalu = pomalý pohyb, rychlé bubnování = rychlý pohyb, 1x úder = stát, 2x úder = posazení se
- Hry : - Na Mrazíka – jeden je Mrazík – pokud hraje hudba, Mrazík chytá ostatní, když hudba přestane hrát = Mrazík usne a ti, co jsou chyceni jsou zachráněni (rozvoj sluchové pozornosti)
- Jednoduchá píseň Chovejte mě má matičko, opakování již známých písní
  - rytmizace písně – doprovod tleskáním, nástroji
  - poznávání vysokých a hlubokých tónů
  - p. učitelka hraje melodii- poznat, zda je tam chyba či ne
  - p. učitelka hraje různé melodie již známých písní – hraje začátky, prostředky písní – poznat o jakou píseň jde a dozpívat do konce (rozvoj sluchové pozornosti, diferenciacce vysokého a hlubokého tónu, rozvoj tonálního citění, hudební paměti a pěveckých dovedností)

Zdraví

(pojmy patřící ke zdraví, rozdělení a popsání různých nemocí, jak se proti nemocem bránit, co dělat, abychom byli zdraví)

Záměry:

- Seznamujeme děti co je to zdraví
- Učíme děti, co musíme dělat, abychom byli zdraví
- Seznamujeme děti s různými druhy nemocí
- Procvičujeme s dětmi, jak se nemocný cítí
- Seznamujeme děti s tím, kdo nám pomůže
- Učíme děti, jak se která nemoc projevuje
- Procvičujeme jemnou a hrubou motoriku
- Procvičujeme práci ve skupině i samostatně
- Procvičujeme toleranci a ohleduplnost
- Seznamujeme děti s rytmem, tempem a dynamikou různých písní
- Učíme děti používat svůj hlas

- Procvičujeme hudební paměť
- Procvičujeme prosociální chování
- Procvičujeme matematickou představivost

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti umí písničky z předchozích období
- Děti dokáží rozpoznat rytmus, tempo a dynamiku písni
- Děti umí pracovat se svým hlasem
- Děti dokáží doprovodit píseň tleskáním, nástroji
- Děti umí rozeznat pohyb melodie

Činnosti a upřesněné cíle rozvoje hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamení pro úklid (poznávání shodné melodie)
- Ranní rituál : Dobrý den, dobrý den (rozvoj hudební paměti a spojení slova s pohybem)
- Ranní cvičení spojené se zdravím
  - pohyb na hudbu, když hraje = děti jsou zdravé a veselé, když nehraje = děti se pohybují smutně, vypadají nemocně
  - vytleskáváme při pochodu různé typy nemocí
  - bubnování na bubínek – nepřerušované bubnování = pohyb, 1x úder = kleknout si, 2x úder = sednout si (rozvoj sluchové pozornosti)
  - podle hry na xylofon poznat, zda jdeme do kopce, s kopce (rozvoj poznávání pohybu melodie, samostatná pohybová realizace)
- Hry : Pan Bacil – jeden honí ostatní a snaží se je pochytat, když hraje hudba, bacil chytá – koho se dotkne, ten se stává nemocným, když hudba přestane hrát, všichni se uzdraví (rozvoj sluchového vnímání a sluchové pozornosti)
  - jeden je bacil a jde za dveře, ostatní schovají něco, co je něčím společné pro zdraví nebo nemoci, poté se dohodnou jakou píseň budou zpívat, když bacil přijde začnou zpívat – hlasitě = bacil je blízko hledané věci, potichu = bacil je daleko od hledané věci (rozvoj práce s hlasem)
- Známé jednoduché písně, které děti již znají
  - rytmizace písni – doprovod tleskání, nástroji + zpěv
  - p. učitelka hraje melodii různých písni (začátky, prostředky) – poznat o jakou

jde dozpívat dokonce

- p. učitelka udělá někde v melodii chybu – poznat zda tam chyba byla, či ne
- práce s hlasem – zpívat potichu, nahlas, smutně, vesele... (rozvoj tonálního cítění, hudební paměti, práce s hlasem a pěveckých dovedností)

Zvířata v zimě, jejich stopy

(různá zvířata, čím se živí – jak jim můžeme pomoci, jak vypadají, co dělají v zimě a jaké mají zvířata stopy)

Záměry:

- Seznamujeme děti se zvířaty v zimě
- Učíme děti, čím se zvířata živí a jak vypadají
- Seznamujeme děti s tím, kde zvířata v zimě spí
- Učíme děti poznávat stopy zvířat
- Seznamujeme děti s rozdíly jednotlivých stop
- Procvičujeme hrubou a jemnou motoriku
- Procvičujeme práci s hlasem
- Procvičujeme dynamiku a tempo
- Učíme se vytleskávat jednotlivé jména zvířat
- Učíme se báseň Stopy ve sněhu
- Procvičujeme hudební paměť a sluchové vnímání
- Procvičujeme prosociální chování
- Učíme se pracovat ve skupině i samostatně
- Procvičujeme ohleduplnost a toleranci

Výstupy směřující k rozvoji hudebnosti:

- Děti umí pracovat s hlasem
- Děti dokáží doprovodit píseň tleskáním, nástroji
- Děti poznají píseň podle zahraného úryvku (různé části)
- Děti dokáží poznat pohyb melodie, tempo a dynamiku
- Děti umí pracovat podle sluchového vnímání

Činnosti a upřesněné cíle k rozvoji hudebnosti:

- Hra na pentatoniku : znamení pro úklid (poznávání shodné melodie)
- Ranní rituál : Dobrý den, dobrý den (rozvoj hudební paměti a spojení slova s pohybem)

- Ranní cvičení motivované zvířaty v lese a sněhem
  - pohyb v lese na hudbu – když se bubnuje rychle = běh, pomalu = chůze, 1x úder = skákání, 2x úder = sednout si (rozvoj sluchové pozornosti)
  - pohyb za doprovodu hry na varhany (samostatný pohyb dětí – když se hrají vysoké, hluboké tóny, pohyb melodie – nahoru dolů – rozvoj sluchové diferenciace vysokého a hlubokého tónu, rozvoj poznávání pohybu melodie)
- Hry : - Na zvířátka – děti se promění na zvířátka a pohybují se jako oni a vydávají zvuk jako oni . Když hraje hudba – děti vydávají zvuky zvířat, když nehraje – děti sou potichu (rozvoj práce s hlasem, rozvoj sluchové pozornosti)
  - děti se rozdělí na dvě skupinky – ptáčci a medvědi (p. učitelka hraje vysoké a hluboké tóny – pohybuje se vždy ta skupinka podle zrovna hrajících tónů – vysoké = ptáčci, hluboké = medvědi, rozvoj sluchové diferenciace hlubokého a vysokého tónu)
- Známe jednoduché písně, které děti již znají
  - doprovod k písňím vytleskáváním, nástroji + zpěv (rozvoj rytmu, tempa, hudební paměti a pěveckých dovedností)
  - p. učitelka hraje melodie písni – od začátku, od prostředku, poznat o jakou píseň jde + dozpívat (rozvoj hudební paměti)
  - p. učitelka hraje melodie písni, někde udělá chybu – poznat, zda tam chyba byla či ne (rozvoj tonálního citění)

Závěr

Hudební výchova je důležitou složkou ve formování osobnosti dítěte. Proto jsem si jako téma své práce vybrala rozvoj hudebnosti v mateřské škole. Při své povinné pedagogické praxi jsem prošla několik předškolních zařízení s různou úrovní hudební výchovy. V této oblasti byly mé zkušenosti spíše negativní. Cílem mé práce bylo dokázat, že na základě kvalitního programu na rozvoj hudebnosti a soustavné práce s dětmi lze dosáhnout rozvoje hudebních schopností a dovedností.

V teoretické části práce podrobně vymezuji důležité pojmy jako je hudebnost, hudební schopnost, vlohy a hudební dovednost. Uvádím teorie různých psychologů. Dále se zabývám ontogenezí hudebnosti od narození do šesti let věku dítěte. Na závěr teoretické části uvádím začlenění hudební výchovy do Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

V praktické části charakterizuji mateřskou školu a skupinu dětí, kde jsem působila a prováděla výzkum. V této části dále podrobně uvádím svůj Program na rozvoj hudebnosti, který jsem s dětmi v průběhu čtyř měsíců realizovala. Program děti zaujal a byla jsem spokojena s jeho plněním. Rozvíjení hudebních schopností a dovedností dětí jsem si ověřila ve dvou prověrkách. První jsem s dětmi realizovala před začátkem mého programu a druhou po skončení. Z výsledků je patrné, že u dětí došlo ke zlepšení. Kromě toho jsem poznala, že prostřednictvím tohoto programu získaly děti i hlubší vztah k hudbě a hudebním činnostem.

Domnívám se, že vědomosti z teoretické části mé práce a zkušenosti, které jsem získala při realizaci programu využiji ve své pedagogické praxi.

Literatura

ČAČKA, O. Psychologie dítěte. Tišnov : SURSUM, 1994, ISBN 80-85799-03-0

FRANĚK, M. Hudební psychologie. Univerzita Karlova v Praze : Karolinum, 2009, ISBN 978-80-246-0965-2

HARTL, P. Psychologický slovník. Praha : Budka, 1993, ISBN 80-90 15 49-0-5

HOLEC, J. Komentář k Rámcovému programu pro předškolní vzdělávání-hudební výchova, České Budějovice : Pedagogická fakulta JU, 2004

HURNÍK, I., EBEN, P. Česká Orfeova škola I-II. Praha-Bratislava : Supraphon 1969

JENČKOVÁ, H. Hudba a pohyb v současné škole. Plzeň : Tandem, 2006

KODEJŠKA, M., VÁŇOVÁ, A. Hudební výchova předškolního věku. Praha : SPN, 1989

LIŠKOVÁ, M. Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání. Praha : Raabe, 2006

VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie. Praha, Portál, 2000, ISBN 80-7178-308-0

ZEZULA, J., JANOVSÁ, O A KOLEKTIV. Hudební výchova v mateřské škole. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987, ISBN 14-542-87

Přílohy

- rozpracované dny

1 den - **ŘÍJEN**

Babí léto

Do 8.30 si děti hrají s čím chtějí, zapojují se do jejich her

- poté zahrají na pentatoniku (xylofon) melodii, kterou mají děti spojenou s úklidem

- po úklidu se pozdravíme ranním rituálem Dobrý den, dobrý den a sedneme si do kruhu a povídáme si o Babím létu a poté následuje krátké cvičení a hry

Ranní cvičení jsem zaměřila a motivovala podzimem, děti už ví, jaké počasí na podzim je

- nejdříve dětem řeknu, že i na podzim můžeme běhat venku a vysvětlím jim, že nejlépe se pohybuje na hudbu. Pustím písničku spojenou s podzimem a dále dětem řeknu: „Tak a teď když písnička hraje, můžete běhat a dovádět, jakmile ale písničku neuslyšíte, musíte se zastavit.“ Tímto se u dětí rozvíjí sluchová pozornost.

- poté dětem ukážu klubíčko bavlnky a položím jim otázku, na co si myslí, že by to mohlo být – jelikož děti ví, že pavoučci si dělají své pavučiny, správné odpovědi společnými silami dosáhneme, sedneme si do kroužku a začneme klubíčko posílat, než ho pošleme, vytleskáme jméno toho, komu ho chceme poslat – tímto se u dětí rozvíjí rytmus. Když všichni klubíčko dostaneme, máme vytvořenou naši pavučinu a začneme ji různě podlézat a přelézat. Vždy jeden prolézá a ostatní drží pavučinu mírně ve výšce – opět vytleskáme jméno dítěte, které chceme, aby šlo místo nás do pavučiny.

Hry jsem zaměřila na pavoučky, jelikož jsme dělali pavučinu, bude to na sebe navazovat.

- nejprve děti začarují na pavoučky, poté jim řeknu, že si zahrajeme hru, kdy pavouček leze a leze, ale nemá to tak jednoduché, protože někdy leze nahoru a někdy zase dolů – zahrají dětem dvě různé melodie a vysvětlím jim jaká je, když leze nahoru a jaká dolů, poté začnu hrát a děti se pohybují, nahoru pomalu, dolů rychle.

- Po svačině si zazpíváme písničku Podzim, děti se jí snaží doprovodit vytleskáváním.

Tento den se povedl, děti byly spokojené a bylo vidět že je to baví. Děti plnily úkoly bez problémů. Splnila jsem vše, co jsem naplánovala a myslím, že bylo dosaženo všeho, čeho dosaženo být mělo. Pokud se někdo nechtěl zapojit, nemusel. Většinou se ale v průběhu zapojil.

1 den - **LISTOPAD**

Hop do vody, do vodičky, zahrajme si na rybičky

Do 8. 30 si děti hrají s čím chtějí, zapojují se do jejich her

- poté zahrají na pentatoniku melodii, kterou děti znají a ví, že znamená úklid
- po úklidu se pozdravíme ranním rituálem Dobrý den, dobrý den a sedneme si do kroužku a povídáme si o rybách a rybnících, s tímto tématem budou spojeno ranní cvičení a hry

Ranní cvičení jsem motivovala rybami a vodou

- nejdříve dětem povím, jak se ty ryby pohybují – děti si to zkusí. Poté jim řeknu, že ryby se také pohybují podle toho, jak voda hlasitě hučí. Pomocí bubínku napodobím vodu, když budu bubnovat rychle, rybičky poplavou rychle, na pomalé bubnování poplavou pomalu a když se ozve jednotlivý úder, rybičky se položí (posadí) na dno (na koberec).

- Děti sou pořád rybičky, teď zkusíme něco jiného – budu hrát na varhany vysoké a hluboké tóny. Nejdříve je dětem zahraji, aby věděly, jaký je tón hluboký a jaký je vysoký. Dětem poté řeknu : „Jakmile uslyšíte vysoký tón, vyskočíte jak rybka nad hladinu (do vzduchu), když uslyšíte hluboký tón, zůstanete ležet na dně (na koberci).“

Tento den pohybové hry vynecháme, pohybu děti měly dostatek ve cvičení – hrály si i na ryby. Ranní cvičení bylo spojeno s hrami.

- po svačince si s dětmi zazpíváme písničku Rybička maličká – děti písničku doprovází Orffovými nástroji.

Tento den se povedl. Nenastaly téměř žádné problémy, jen některé děti se vžily až příliš do nových rolí a bylo obtížnější je uklidnit. Jinak všechny činnosti děti dělaly s chutí a s nadšením, bavilo je to. Byla jsem spokojená s realizací dne. Myslím, že sem splnila všechno, co jsem splnit chtěla.

1 den - PROSINEC

Advent

Do 8.30 si děti hrají s čím chtějí, zapojují se do jejich her

- poté zahrají na pentatoniku melodii pro děti již známou – reakce na úklid
- po úklidu se pozdravíme ranním rituálem Dobrý den, dobrý den a sedneme si do kruhu, kde si dneska budeme povídat o Adventu
- poté si zkusíme vytleskávat různá slova, které patří do tohoto tématu, vždy dítě řekne slovo a všichni ho vytleskáme, poté si trochu zacvičíme a zahrajeme nějaké hry, dnes jsem se rozhodla motivovat přicházející zimou

Ranní cvičení a přicházející zima

- opět se děti pohybují podle hrané melodie – tentokrát s dětmi zkusím reakci na zrychlující, zpomalující tempo – děti mají za úkol vyjádřit to pohybem. Nejprve dětem zahrají oba způsoby, aby děti věděly, na co mají reagovat
- poté dětem povím, že na různé melodie se může různým způsobem pochodovat. Povím jim, aby si zkusily stoupnout do kruhu a snažily se pochodovat podle toho, jaké tempo a rytmus uslyší.

Hra na zvoneček – tato hra je pro děti zcela nová, proto se snažím, aby ji děti co nejlépe pochopily. Povím dětem, že se z nás stanou zvonečci a že zvoneček dělá cink, cink, jedno dítě, které samo bude chtít půjde za dveře. Když odejde, určíme jedno dítě, které nebude říkat cink, cink nahlas. Když přijde opět dítě do třídy, vysvětlím mu, že děti vydávají zvuk, jen jedno jen otevírá pusku. Poznáš, které to je?? Není to zrovna jednoduchý úkol, ale děti baví a berou ho naprosto vážně.

Tento den byl pro děti objevováním nových poznatků ve všech směrech. Děti byly velmi soustředěné a úkoly plnily s velkým nasazením. Opět se zde našlo pár dětí, které se snažily nějakým způsobem vyčnívat a upozorňovat na sebe. Myslím, že se dnešní den velmi povedl a jsem s výsledky naprosto spokojená.

1 den – LEDEN

Zvířata v zimě, jejich stopy

Do 8.30 si děti hrají s čím chtějí, zapojují se do jejich her

- poté zahrají na pentatoniku melodii, kterou mají děti spojenou s úklidem
- po úklidu se pozdravíme ranním rituálem Dobrý den, dobrý den a sedneme si do kroužku, kde si dneska budeme povídat o zvířatech v zimě a jejich stopách, také cvičení budeme tímto tématem motivovat

Ranní cvičení jsem motivovala zvířátky v zimě

- tentokrát začneme jednou hrou na zvířátka
- nejdříve se v taková zvířátka proměníme a budeme se pohybovat jako oni a i budeme vydávat zvuky jako oni – budeme při tom pracovat s hlasem, budeme zvuky šeptat, mluvit normálně, křičet...poté pustím hudbu a řeknu dětem, že zvířátka reagují na hudbu a to tak, že když hudba hraje, zvířata vydávají různé zvuky, když hudba hrát přestane, i děti se musí utiřit
- děti se pohybují na hudbu v lese, nechávám volné pole působení dětí, jaký pohyb si na určité signály vymyslí. Povím jim jen, že budu hrát vysoké a hluboké tóny a melodii, která se pohybuje směrem nahoru a dolů. Vše jim také ukážu, aby děti věděly, co je čeká.

Po svačince si zazpíváme různé písničky z předešlých období, zkusíme je nejen zazpívat, ale také je doprovodit tleskáním a hrou na Orffovy nástroje. Tentokrát zkusíme i to, zda děti poznají, jestli zahrají v melodii písničky chybu či ne. Děti poznávají ve skupině. Zkusím s nimi i to, zda děti poznají písničku podle zahrané melodie. Tyto úkoly děti baví a vydrží být dlouho pozorné.

Tento den byl pro mě povedený, povedlo se mi vše podle plánu a s výsledky jsem byla spokojená. Děti celý den bavil a myslím, že si odnesly spousty nových poznatků. Splnila jsem vše, co jsem splnit chtěla.

